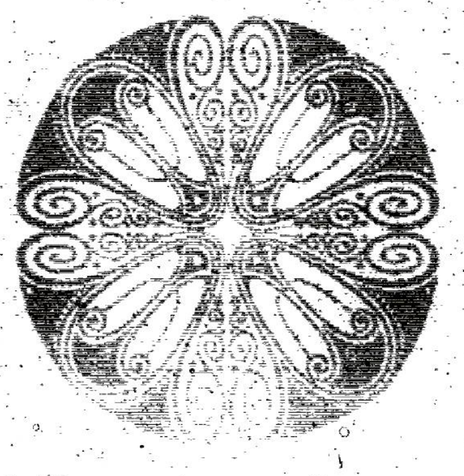
NAUJOJI VAIDILUTĖ

Mergaičių moksleivių laikraštis

V metai

3-sis sąsiuvinis

(Išėjo birželio mėn. 8 d.)

KAUNAS 1925 M.

TURINYS puslapis

Iš *Fr. V. Forsterio:* Moterišku profesijos 97
M. Pečkauskaitės-Antuonės: Spindulės draudimo laikų 100
Madeinės Valdylės: Eilės 113
E.: Noktiurnas (eilės) 115
M. Sesuo: Tris kryptingi [illegible] Vidun 116
Nuramsti Stygai: Eilės 119
Iš *I. Vitigo:* Gėlių mistery 119
Liūdnutė: Žmogaus siela 123
Saulės Ašara: Bangų sūkuriai (1868) 124
Sniegutė: Eilės 124
P. Rūtelionienė: Aldonėlei Daniūnaitytei pamilėt 125
Maščio Banga: Audrų verpete 126
K. Balevičaitė: Nebėr Tavęs 127
Pagal *I. Bumüller'į:* Moterišk[illegible] kultūros pažanga priešistorijos laikais 129
M. Pečkauskaitė: Knyga 135
A. S. Ant sparnų (soneta[illegible]) 138
M. Pečkauskaitė: „Sesulę" pirmskaičius 138
Iš moksleivių gyvenimo: Kaunas, Telšiai, Šiauliai, Lazdijai, Panevėžys 139
A. Kaupelytė: Del „Vaidilutės" redakcijos prierašų 143
Prašymas, pranešimas, pašto dėžutė, aukos viršeliuose.

Prašymas.

Kadangi „N. Vaidilutės" aš **toliau nebeleidžiu (delko — paaiškinta 144-me puslapy), tai prašau visų už šį paskutinį ir už pirmuosius numerius** atsilyginti **kuo greičiausiai, kiek galima** jau prieš išsiskirstant atostogų. O **kam** aš palieku skolingas — **metiniams „N. V-tės" prenumeratoriams** — tai taip pat pasistengsiu atsilyginti.

Grąžinant atlikusius [illegible], prašau juos siųsti banderolėmis, o ne pašto siuntiniais, tai taip aš būsiu apsaugotas nuo nelaimės turėt reikalo su [illegible] pašto siuntinių išdavimo **skyriumi.**

Pr. Dovydaitis.

Šio sąsiuvinio kaina [illegible] mokslo[illegible]vėms-iams [illegible] gaunant [illegible]tiesiai iš redak[illegible] [illegible]tas 25 centai.

Knygynuo[illegible] [illegible]tiesiems 2 lit.

Knyg[illegible] [illegible]mso 20 %

Visiems metams p[illegible] mokslo[illegible]vėms 6 lit.

Visiems metams p[illegible] nemokslo[illegible]vėms 10 lit.

Visais redakcijos [illegible] [illegible]adijos telefonu [illegible]

[illegible]

NAUJOSIOS [illegible] „VAIDILUTĖS" Redakcija.

Mergaičių profesijos.

Vienoje nelaimingoje moterystėje jauniausioji duktė buvo vienintėlė motynos parama, vienintėlė taikinamoji jėga, kurios akyvaizdoje vyras ir žmona valdės ir gėdėjos bartis. Bet juo duktė augo ir matė savo drauges pasirenkant turiningas ir gerai apmokamas profesijas, juo sunkiau jai buvo gyventi namie. Ji negalėjo tvarkiai paskirstyti laiko, negalėjo išlavinti nei išnaudoti savo gabumų ir jėgų. Nuo savo kasdienio darbo pusiautinumo ir išsiblaškymo ji rados nervinga ir nepatenkinta, kad net galų gale ėmė mažėti ir ta taikinamoji jėga, kuri tekėdavo iš jos esmės į šeimynos gyvenimą. Ir namų oras ėmė ją slėgti dar labiau. Ji jutos turinti teisės ir jėgos nuveikti begyvendama ką nor visa, pilna, ir vispusiškai išvystyti savo asmenybę; be to, ji sakės sau privalanti rūpintis savo pačios gyvenimo vystymu, bet tas vystymasis nesąs galimas jos išblaškyto veikimo ribose. Ir vieną dieną ji apleido tėvų namus, palikdama saviškius jiems patiems. Motyna negalėjo nieko prikišti dukteriai, nes pati visados gindavo naujoviškas idejas ir didžiuodavos, kad jos dukters buvo sekmingiausių kovotojų už moterų nepriklausomybę būryje.

Kai ji vieną kartą, pati viena sėdėdama nutilusiuose namuose, jau kelintą kartą galvojo apie visą tą „naujovę“ — raginama mąstyti savo vienumos — jos žvilgesys puolė ant dviejų, jos jauniausiosios dukters fotografijų, stovinčių ant jos vyro rašomojojo stalo: ant vienos ji turėjo septyniolika metų, antroji buvo padirbta prieš pat jai išvažiuojant. Ūmai puolė jai į akis, kad veido išraiškoje buvo atsimušę du visai skirtinu pasauliu. Kame gi buvo ta skirtumo esmė? Septyniolikametės atvaizde matei savotišką, ramų lūpų meilumą, tiesų, iš širdies einantį akių žvilgesį, stebėtinai brandų sielos nurimimą savyje. Motyna atsiminė, kaip anais metais duktė ūmai paregėjo motynos sunkų likimą ir, kiek bepajėgdama, ėmė stengtis meile ir namų malonumu pavaduoti jai tai, ko neduodavo neramus, vis paskui naujus sumanymus besivejąs tėvas. Ir koks visai kitoniškas pasaulis kalbėjo iš antrojo atvaizdo! Ve do brėžiai buvo įtempti, lūpos energingai sučiauptos, akyse dingo pasidavimas, tačiau nebuvo jose savyje pasislėpusio gilumo—jos žiūrėjo sau abejingai ir gana. Visame galvos laikyme buvo kaž koks vyriškumas ir veiklumas. „Vikrus vaikinas“, galima buvo pasakyti apie ją. Taip, tikrai vikrus vaikinas. Bet vikrus kam? Kas gi yra svarbiausia gyvenime, k a m reikia pirmų pirmiausia būti vikriam, kas yra mūsų gyvenimo prasmė?

Motyna pati neturėjo griežto, tikslaus atsakymo į visus tuos klausimus, nes ir ji buvo suklaidinta daugybės naujoviškų frazų ir nebegalėjo aiškiai atskirti tiesos—bet tų dviejų atvaizdų skirtumas ūmai nušvietė jai viską. Du visiškai kitokiu pasauliu aiškiai at-

sistojo prieš jos akis, atsidengdami lig pat savo dugno — kad ji nebegalėjo jau klaidžioti nei svyruoti, katrą pasirinkti. Ar tai buvo priešingumas tarp savo aš tvirtinimo pasaulio ir savo aš atsižadėjimo pasaulio? Ne, juk ir šių laikų darbo gyvenime yra daug atsižadėjimo — dažnai net taip labai atsižadama ten savo aš, kad nuolatinis užduseęs veiklumas neduoda tiesiog galimybės gyventi savu, vidaus gyvenimu. Bet tai yra beveik visados grynas materializmas. Kiekvienas veržias ten, kur išeina aikštėn apčiumpamas rezultatas ir regimas vikrumas, kur darbo visumas patenkina lygiai veikėją ir žiūrėtoją. Be atvangos veikiąs aš už netekimą savo vidaus gyvenimo yra gausiai atlyginamas to duodančio naudos ir garbės darbo, kuriame jis gali kasdien vis išnaujo pats savim gėrėtis ir stebėtis. Tas naujasis pasaulis jau nebežino ir nebevertina viso to, kas kitąsyk gyveno geriausiose, dievingose moteriškėse, namų tarnautojose, ir kas vėl turi atgyti, jei nenorime, kad naujoji ledų gadynė išauštų žmonijai: netrukšmingas, neapčiumpamas, nepuoląs į akį darbas — meilingas čia pat buvimas, savęs atsižadėjęs pasiryžimas, šimteriopa pagalba, budri akis, užjaučianti širdis, guodžiamasis žodis, — vis tokie dalykai, kuriems nėra jokių diplomų, nei jokių žemiškų matų, nei parodomų įvykių. Čia yra dirbamas neregimojo pasaulio darbas, kurį Dievas tevertina ir Kristus tegerbia, bet kaip tik delto tai yra kilniausis ir švenčiausis darbas: — užgesinto aš, apgalėto noro pasirodyti, nutildyto troškimo veikti darbas. Čia tiktai gimsta naujas žmogus, kuriam tyliai neesant gyvenime, visi dideli darbai tarnauja vien piktajai dvasiai ir kuria melagingą egoizmo karalystę... Ir tiktai tos moteriškės, kurios užaugo toje gryna širdės meilės mokykloje ir taip apgalėjo save, tik jos sutvers tą namų židinį, apie kurį svajoja nerami žmogaus siela. Iš tokių pašvęstų vietų visuomenė taip pat gaus palaimų ir pašventimų, kurių negali duoti joks, kad ir didžiausis, socialus darbas.

Berods yra visokių gabumų ir ne kiekvienam yra skiriama kiekviena proga ir kiekvienas uždavinys, bet daugelis yra šaukiami ir negirdi to šauksmo, nes į jų sielą įsiskverbė p a v i r š u t i n i ų d a r b o i r p r o f e s i j o s, veikimo ir kūrimo supratimas ir užtemdė jų nuovoką apie gyvenimo prasmę ir apie tikrąjį žmogaus paskyrimą.

Visa tai paaiškėjo motynai prieš tiedvi fotografiji besėdint. Bet kartu ji juto visą gundinančią naujoviškų idejų galią ir žinojo, kad jos duktė nėmaž nesuprastų visų tų jos pažinimų branduolio. Ji atsakytų negalinti juk tais sunkiais laikais sėdėti tėvui ant sprando, be to, ji nenorinti nieko pusiautinio, pagalios, ir tėvams būsią geriau, jei ji gausianti apmokamą vietą. Kad laikai kaip tik del to taip pasunkėjo ir turi eiti vis sunkyn, kad žmogaus gyvenime meilė neteko centralios vietos ir todel, nepaisant visos išlaukinės organizacijos, nėra jokio plano, jokio darbavimos drauge, jokio ūkio, o yra vien tik beplanis veikimas tolyn ir platyn, nesuskaitomi reikalavimai, vis augąs visų dalykų netikrumas — viso to supratimas, žinoma, netilpo jaunos mergelės ho-

rizonte. Ir lygiai toli nuo to horizonto buvo ir gili Heziodo žodžių prasmė: „Kvailiai, nes jie nežino, kiek daugiau yra pusė negu visa“. Dabarties žmogus niekuomet nesupras, kad kaip tik jo „visumo“ supratime aiškiausiai pasirodo marus jo esmės pusiautinumas, kurs visą jo darbą verčia atskilusiu šmoteliu ir ant viso jo besielio veikimo meta nevaisingumo prakeikimą.

Juo ilgiau mąstė motina apie tuos dalykus, juo šviesiau buvo jos sieloje ir ji pagaliau suvokė ir visą tą prasmę, kurios šio pasaulio dalykai turi tikėjimo akyse. „Jūs mažatikiai, ko bijote?“ sako mums Kristus, drąsindamas mus niekados neišeiti iš tikrojo kelio del to, kad, pažiūrėti, jis priešinas visiems praktiškiems pasaulio reikalams. Tikrai drąsus Kristaus sekimas reškia: Klausyk neklysdamas tikrojo nurodymo, nepajudinamai pasitikėk, kad ir pasaulio dalykai tiktai iš ten tėra tinkamai ir patvariai tvarkomi, ir kad tam, kas griežtai nori eiti su Kristumi, visados kur nors atsidarys praktiškas kelias — taip tikrai, kaip tikrai Kristus yra gyvenimo Viešpats. Tvirtai tikėk, kad tasai kelias tikriau nuves visą dalyvių būrį į tikrąją laimę, negu visi atsiskyrusio nuo Dievo pasauliško vikrumo keliai. Kreipk savo gyvenimą ne ten, kur nori pasaulis ir jo atsitiktini santykiai; ne, Kristaus pavyzdžiu turi būti tvarkomi ir žiedžiami visi šio pasaulio dalykai, tai yra vienintėlis tikras orientavimasis ir vienintėlis vertas žmogaus valios tikslas! Jei šiuo žvilgsniu žmogus, pamato visą tikslų tikslą, visų profesijų profesiją, tai visi veikimo darbavimos ir uždarbio klausimai pasirodo naujoje šviesoje. Ar nėra tokių moteriškų profesijų, kurias labai gerai galima varyti esant tėvų namuose? ar negalima kartu tarnauti namie ir pasaulyje — kas nors, iš lauko žiūrint, atrodo pusiautina, bet tikrenybėje kaip tik vysto visą žmogų? Ar dvasingos ir išmintingos namų padėjėjos profesija nėra daug kilnesnė, geriausiam sielos gyvenimui naudingesnė, negu daugelis vadinamųjų augštesnių profesijų? Iš tikro, karštas ir žinąs savo tikslą troškimas suvienyti naudingų jėgų ir gabumų lavinimą su namine meile ir pagalba, visai savaime gamina ir organizacinę bei reformacinę jėgą, kuri atidaro naujų moteriškų profesijų, uždaro netinkamas darbo šakas ir verčia visas moterų tarnystės ir uždarbio įstaigas taikintis prie giliausių moteriškės gabumų ir uždavinių, nėmaž nevaržant ypatingų talentų, ypatingų gyvenimo kelių, ypatingų socialių reikalavimų.

Ir čia pritaikinami žodžiai: „Ieškokit pirma Dievo karalystės ir jos teisybės, o visa kita bus jums pridėta“. Tiktai tas, kas visų tų pasaulio šaukimų tarpe, neklysdamas supras Kristaus šaukimą, vien tas tesupras ir visus gyvenimo reikalavimus, nes Jis vienas teužmato dalykų visumą, Jis vienas težino visokių labų vertę, Jis vienas nėra apgaunamas išlaukinės išvaizdos. „Praeina šio pasaulio pavidalas, bet kas daro Dievo valią, tas pasilieka amžinai!“

Fr. V. Förster.

Anuomet.

Kastis Vita, Peterburgo miesto „akalotočnas“, ėjo namo viešėti. Ilgoką kelią nuo gelžkelio stoties lig savo miestelio laimingai pavyko jam važiuotam atvažiuoti prisimetus prie žydelio, vykstančio į tą pačią pusę, bet nuo miestelio gavo keliauti pėsčias. Tai nėmaž nebuvo jam sunku. Vakaras buvo gražus, o kelio tiktai penki viorstai, jis net džiaugės galėsiąs ištiesti kojas, tiek laiko išsėdėjęs. Vienas tebuvo keblumas: kelias tik iš paviršio tebuvo sutrauktas lengvutės šalnos ir pridengtas plonu sniego sluogsneliu, tad reikėjo eiti labai atsargiai, kad koja neįmintų į purvyną. O Kasčiui tai labai svarbu. Išvažiuodamas į tas vaišes, jis išsigašijo nuo galvos lig kojų: pilkas, švarus, kaip pelenai Pelenų dieną, šinelis dailiai aptempia jo augštą, grakštų stuomenį, sagtukai ir erelis prie gašios juodų ėriukų kepurės blizga, kaip devyni auksai, o nauji, kaip nulaistyti, batai taip nušveisti, kad galima į juos pasižiūrėti, lyg į veidrodį. Per visą kelionę jis taip rūpestingai saugojo tuos savo parėdus, valė ir šveitė, norėdamas atvykti namo, kaip iš pieno plaukęs, kad visi iš karto numanytų, kuo jis yra, ir aiškiai pamatytų, kad Peterburgo akalotočnas tai ne koks Užvenčio uriadninkas su purvinais batais ir apskretusiu šineliu. Et, visi jie čia purvabridžiai! Vienas žodis — dierievnia.

Su gilia panieka pažiūrėjo į menkas priemiestėlio trobeles, pro kurias kaip tik ėjo, ir nusispjovė pro dantis.

Ir ūmai prieš jo akis atsistojo iškilmingas Nevos prospektas — platus, švarus, blizgąs, begalis, milijonų žiburių nušviestas, pilnas pasipuošusių žmonių, lyg kokia milžiniška pokilių salė. Išėjęs žmogus nebežinai nei kuo begrožėtis, nei į ką bestebėtis. Rodos, visiems tiems žmonėms visados Velykos ir gana. Na, kas gi geriau už jį žinos, kiek daug yra ten tokių, kuriems per kiaurus metus gavėnė. Bet jei turi gerą vietą, esi darbštus ir blaivus, tai tik gyvenk ir norėk. Razvlečenijų visokių: nori, eini į tijatrą, nori — į restoraną. Vienas žodis — kultūra.

Kad ir į tą bažnyčią nuėjus — kas do grajims, kas do giedojims! Sugraudin ant vietos. O čia vargamistra birbin su išgverusiais vargonais ir daugiau nieko. Nėra jokios politikos. Del to jis, savo metus gvardijoje ištarnavęs, ir pasiliko Peterburgo policijoje. Ir sekas jam. Jau dveji metai, kaip tarnauja, o dar nė vieno „vigavoro“ nėra gavęs. Savo priedermes šventai eina, prie girtuoklių kompanijos neprisideda. Jo „rezoliucija“ tokia: kad apsiėmei ką dirbti, tai ir dirbk, po kieno valdžia esi pastatytas, to ir klausyk.

Ko jis čia būtų grįžęs? Namie vyresnysis brolis, papunis tebegyvas, būtų reikėję bernais eiti po dvarus ar po gaspadorius. Anokia čia karjėra, padumaješ!

Kastis apsižvalgė. Aplinkui baltavo lygūs laukai, tolumoje susiliedami su balsganu dangum, kad atrodė neturį galo. Ką tik patekėjęs mėnuo, didelis, skaistus, atsidėjęs žiūrėjo į žemę savo

besijuokiančiu veidu, sergėdamas, kad kas nesudrumstų jos ramybės, kaip rūpestinga auklė kad sergsta miegantį vaiką. Ir klausydami to dangiškojo sargo, visi žemės padarai nutilo ir pasislėpė. Niekur nebuvo matyti nei girdėti gyvos dvasios. Nė šuo nesulojo niekur aplinkui. Viešpatavo tokia tyla, kad Kastis, atpratęs nuo jos, tarės girdįs ją ūžiant ausyse. „Kaip bažnyčioje per pakėlimą“ — pamąstė jis. Ir ėmė jam rodytis, kad žemė iš tikro tartum meldžias. Tolumoje sužibo žiburėlis. „Giedrimų trobó“ — tarė sau Kastis ir nusišypsojo, taip malonu jam buvo tai žinoti. Ūmai rados jam džiaugsminga, miela, saldu ant širdies, kaip tuomet, kad vaiku tebebūdamas, liuob eiti su mamunėle tuo pačiu keliu į prisikėlimą Velykų subatą. Kaip gera, kad čia taip tylu ir tuščia. Kaip miela, kad jis šit eina namo, kad ten tebėra mamunėlė sengalvėlė, žydrias akeles iššiūrėjusi sūnelio belaukdama. Kaip linksma, kad jis neša jai gražią dovanėlę. Na ir puikums tos skepetėlės! Ką besakyti Užventyje — nė Šiauliuose tokios nerasi. Palauk, brač, toli dar lig Santk Pietierburgo! Na stebėsis visos ciocės, na čiupinės pavydėdamos! Kaip linksma, kad tik viena jo mamunėlė tebus taip pasipuošus.... Nėra pasaulyje nieko brangesnio už motyną. Tėvas — tai kitoks rokunds: šiurkštus, status... Kitoniška yra vyriškio širdis, nieko nepadarysi. Kaip tik jis liuob prisiminti savo mamunėlę, visados liuob jam rastis tiek lengva, miela, rodos, kas braukia jam per veidą su žydinčia jievų šakele.. Ji dabar tuojau ims klausinėti, ar jis bevaikščiojąs į bažnyčią, ar bekalbąs poterius rytą vakarą, tarp ruskių beplušinėdamas. Kastis linksmai šyptelėjo. Tegul klausinėja, jis nebijo nėmaž. To tai jau tikrai niekumet nebus, kad jis išsižadėtų savo tikėjimo — taip tikrai, kad jis, naprimier, niekumet neužmuš savo mamunėlės.

Pakely sujuodavo augštas kryžius. Kastis priėjęs prie jo, nusiėmė kepurę ir tuojau pastebėjo, kad jo senas pažįstamas naujai nutapytas ir gražiai aptvertas. Tai buvo jam malonu, nes jis kitąsyk tą kryžių labai mylėjo. Kad mažas tebebūdamas, liuob eiti su mamunėle į bažnyčią ir paskui pats vienas į učiliščą, kiekvieną kartą liuob jį pabučiuoti, o kartais nuskabęs pakely kvietkelių, liuob užkaišioti už virvelės aplinkui. Veizėk, kaip del to gerai, kad jis išėjo tą učiliščą ir išlaikė egzaminus. Juk kitaip niekumet nebūtų gavęs tokios vietos. Oo, brač, palauk! Bėmokslis būdams, bačkoj užaugęs, svieto nematęs, akalotočnu nebūsi, nebijok! Dabar Kastis atsiminė ir pats apsižadėjęs padaryti kokią nors „pundaciją“, kaip dar kiek daugiau prasigyvens. Tik pats dar nežino, ar čia ką nors išprovyti į bažnyčią, ar pastatyti kryžių. Jam labai tinka kryžiai pakely. Tik kad be valdžios leidimo negal statyti, o jam, policijos tarnautojui, kažin ar beverta prašyti... gal nepatikti.

Tuojau už kryžiaus siauras kelelis ėjo į kairę. „Roželė! Roželė!“ sušnibždėjo Kasčio širdis, rados joje kaž kaip šilta šilta ir jo pasiilgęs žvilgesys nulėkė tuo keleliu. Kad būtų pašalus, jis pasisuktų į jį ir eitų pro Banienės kiemą, trumpai va-

landėlei užbėgtų — tik pasisveikinti, paveizėti, kaip ten ji begyvuoja, o paskui tiesiai per Želvių eglyną namo. Vingis nedidelis, koks viorstas. Bet dabar niekaip neišbrisi per tas šlapias pievas. Reik palaukti lig rytojaus, nieko nepadarysi. Ir čemeris žino, kas joje yra, kad taip vis neišeina iš širdies? Juk jau treji metai, kaip jis ją matė, o veizėk, tik atsimink, ir tuojau širdis bus beperštanti.

Juk kiek jis Peterburge mato tų panų—pasipuošusių, gražių—kur čia gal su jomis susilyginti tokia prasta sodos mergelė. Kad ir ta jam peršamoji. Ko jai betrūksta? Mokyta, daili, poniška, gal sakyti, iš stuomens ir iš liemens, iš galvos ir iš kalbos, dora. Kas čia pasakytų, kad ne bajoraitė, ne dvaro pana? O del to širdis nelabai telinkst ir gana. Daryk ką nedaręs... Atsiminus Roželę, tuojau dygt dygt. Įmanytų, paukščiu lėktų pas ją. Na, ir tos žmogaus širdies durnums!

Vykusi tai vykusi mergelė, ką ir besakyti. Kitos tokios, gal tikrai sakyti, arti nerasi. Nogna darbininkė, nogna dainininkė, kaip toje dainoje kad sakoma: „Dainininkė, verpėjėlė, baltų drobių audėjėlė.“ Veizėk, jau kelinti metai, kaip sukas viena pati su paliegusia motyna. Je! vienas žodis—maladiec mergina.

O vis tiek ne jam pati. Nei ji mokėtų miestiškai apsieiti, nei poniškai apsirėdyti, nei pakalbėti ruskai. Kas kita anoji peterburgiškė. Kur tik nori, ten ją dėk, kur reik, ten veskis, gėdos nepadarys, dar ir jį patį pamokys.

Kastis išėmė iš kišenės popierosą ir užsidegęs, ėmė niūniuoti:

Dainininkė, verpėjėlė,
Baltų drobių audėjelė...

Jis žino, kad dabar didžiausis mamunėlės rūpestis — kad jis nevestų ruskės. Ir į Tytavėnus prie šv. Antano apsižadėjusi, kad tik atitolintų tą nelaimę. Nenor nė jis pats, nė surišę nenuneštų jo į cerkvę. Bala jų nematė! Visos tos ruskės pliuškės bjaurybės, išsivypusios, ar kataliks žmogus gal tokią imti ir dar cerkvėje, ir dar vaikus ruskiais krikštyti... A kad tu nesulauktumei! Ta jam peršamoji pana katalikė, nors ir Peterburge gimusi. Jos tėvai seniai yra atėję ten nuo Šiaulių. Lietuviškai menkai ir tešneka, vis ruskai, lenkiškai — bet vis saviškiai.

Kastis mąsto, ką pasakys mamunėlė ir kiti namiškiai, pamatę jos fotografiją, ir jau dabar gėris vaizduodamasis tą įspūdį. Skrybėliuota, pirštiniuota, visokiais prašmatniais parėdais apsikabinėjusi, stovi prie gražaus stulpelio, vienoj rankoj jai parasodninkėlis, antroj bukiets — nė Užvenčio dvaro panos taip nevaikščioja.

Pryšakyje ėmė rodytis vis daugiau žiburėlių, protarpiais sklido šunų lojimas. Kastis linksmai ėmė spėlioti, kieno troboje žiba koks žiburėlis ir kieno šuo loja. Ir begalo jam buvo malonu jausti, kad viskas čia jam žinoma, pažįstama, priprasta.

Pasikėlęs į kalnelį, Kastis pamatė, kaip ant delno, savo gimtinį kaimą. Žemos trobos, sniegu pabaltintais stogais, dideliu būriu sutūpusios išilgai kelio, atrodė, lyg draugios moterėlės, kurios baltomis skepetėlėmis pasipuošusios, subėgo į krūvą ir susėdo naujausiomis žiniomis pasidalyti. Viena prieš kitą kalba, viena prieš kitą klausos, ausis pastačiusi, net akys joms blizga iš to smalsumo ir džiaugsmo. Kastis nusijuokė. O, jis žino gerai, kuriai labiausiai dega akys. Kiekvienos tų trobų gyvenimas jam žinomas. Čia giminė, čia kūmas, čia draugas... Kaip keista... O Peterburge nepažįsti nė tų pačių namų gyventojų, esi kaip tas lašas jūroje. Esi, neesi, vis tiek, niekas nejunta. O čia, oo kaip pajus visi, kad jis atėjo! Tuojau ims eiti pas jį, klausinėti, pas save kviesti. Mamunėlė iškeps pampuškų... Jis vėl ėmė šypsotis, taip jam buvo malonu mąstyti, kad valgys mamunėlės keptas pampuškas. „Tikrá, kap koks vaiks septynių metų“ — subarė jis pats save.

Ūmai Kasčio ausis užgavo kaž koks keistas garsas, storas, vienodas, tartum kokio didžiulio širšino zinzimas. Jis apsistojo ir ėmė klausytis. Švystelėjo balti dantys, jam nusišypsojus. Aa, tat Pleikio basetlė! Tiesa, juk šiandien subata, Kruteklyje vakaruška. Dabar jau jis aiškiai girdėjo griežiant muziką. Jau Kruteklis buvo visai netoli — ilgas namas prie pat kelio pačioje kaimo pradžioje, kur kitą syk buvo buvusi smuklė. Dabar jau senai ten gyvena Pleikis muzikantas ir subatvakariais sėdas grajiti su savo sūnais, o sodos jaunimas renkas į erdvą, grįstą kambarį pasišokti. Ir Kastis ne vieną kartą yra ten batus dilinęs, kaip liuob sakyti papunis.

Kasčiui dabar reikėjo suktis keliuku po kairės, nes jo tėvų kiemas buvo ne pačiame kaime, bet nuošaliai. Bet jis nutarė užeiti valandėlei į Kruteklį, iš karto pamatyti visą jaunimo būrį, pasijuokti, pasikalbėti, visus nustebinti. O gal ten ir Roželė? Nors gerai žinojo ją beveik niekados nevaikščiojant į tas vakaruškas, vis delto kaž kur sielos gelmėje degė mažutė, kvaila vilties kibirkštėlė.

Šokių buvo, matyti, pats įniršimas, tupčiojimas ir dundėjimas toks, kad sena smuklė drebėjo. Trukšmas stelbė ir muzikos garsus, tik basetlė nepasiduodama bambėjo vis stipriai ir aiškiai. Bet įėjus jam į priemenę, trenksmas ir muzika ūmai nutilo. Kaip tik pasibaigė šokis, ir įžengus Kasčiui į kambarį, niekas nekliudė visoms akims nusileisti ant jo ir visoms burnoms išsižioti iš tos nuostabos. Iš tikro, likimas buvo jam palankus: tinkamesnės valandos įeiti negalėjo nė būti.

Akimirksnį stabterėjęs pas duris, kad visi pamatytų jo gražią kepurę su ereliu, jis nusiėmęs ją tarė:

— Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus! Labs vakarėlis!

— Unt umžių umžinųjų! Dėku už labą vakarėlį—atsakė balsai.

Visi tuojau jį pažino ir pro kits kitą ėmė grūstis prie jo pasisveikinti, nedrąsiai tiesdami rankas. Kastis maloniai spaudė jas, o prieš vyresnius kareiviškai dėjos pirštus prie kaktos.

Dideliame kambaryie galėjo būti į kelias dešimtis žmonių, daugiausia jaunimo. Bet kerčioje už stalo sėdėjo ir keletas vyresnių ūkininkų, atėjusių pasišnekučiuoti, pypkių kompanijoje parūkyti ir palošti kikso, o toliau, pasienyje, būrelis rūpestingų motynų, kurios nenorėdamos savo dukterų leisti vienų į vakaruškas, atėjo drauge ir pačios. Pečius buvo apsėstas vaikų, visados dygstančių ten, kur jų nepasėjo. Bet Roželės nebuvo niekur.

Kastis iš karto tapo toje draugijoje saule, apie kurią visi ėmė suktis. Kiekvienas norėjo kuogeriausiai išgirsti, ką jis pasakoja, kuoaiškiausiai įsižiūrėti visas jo asmens smulkmenas. Net vaikai, apleidę papečkį, skverbės, kaip bepajėgdami, pro suaugusius ir prasispraudę į pryšakį, bemintiškai žiūrėjo į puikųjį ponaitį, įsikišę pirštelius į išsižiojusias burnas. Pagautos akys slankiojo po gražius, blizgančius, kaip veidrodis, batus, po auksinius sagtukus, po padėtą ant stalo kepurę, taip gražiai aukso ereliu papuoštą, o nustebusios galvos mąstė:

— Nognas! nognas! Kų besakyti! Bene bus tik glaunesnis ir už patį mūsų asesorių.

Ciocės, kur drąsesnės, prisikišusios ėmė čiupinėti jo šinelį, norėdamos aiškiai patirti, kelių nyčių esama tos puikiosios medžiagos. Net ir šokiai buvo užmiršti. Muzikantai, padėję instrumentus, prisišliejo prie bendro rato.

Vienas tiktai žmogus nesigėrėjo ir nesigrožėjo su kitais. Buvo tai vidutinio amžiaus vyras, liesu veidu, gelsvais ūsais ir didelėmis mėlynomis akimis, kaž kaip keistai žiūrinčiomis į tolybę. Apsivilkęs ilgais kailiniais, sėdėjo prie pečiaus ir išsiėmęs iš krepšelio įkaištį, valgė.

Kastis tuo tarpu atsisėdo ant suolo taip oriai, tartum būtų mažiausiai gubernatorius. Išsitesė kojas, atsisegė šinelį, kad būtų matomas gašus, tamsiai žalias mundiras, taip pat puikiai guzikuotas, kaip ir šinelis, papuoštas ant krūtinės dviem blizgantiem medaliam, išsitraukė iš kišenės sidabro laikrodėlį su stora tombakine grandinėle, ir pažiūrėjęs į jį, tarė:

— Unksti tebesą. Galiu pasilsėti biškiuką.

— Pasilsėk, pasėdėk, Kasteli — atsiliepė Grigas, Kasčio giminė. — Juk toks svetys ne kasdyną pas mus teužklyst. Tat ne jūkai, bračeli — iš patys Peterburka, kur pats ciecorius gyven.

— Bene būsi tik tamsta pry ano ir pristatyts, kad toks pasipūšęs eini? — paklausė Paliulienė.

— Pry patys ciecoriaus neesu, bet matyti gaunu tunkia.

— Papasakok, meldžiamasis, Kasteli, kų nors aplink tų ciecorių ir aplink viskų — paprašė iš karto keletas balsų.

Kastis išsitraukė lygiai, kaip ir guzikai, žibančią papirosinę ir ėmė vaišinti popierosais sėdinčius užstalėje vyresniuosius ūkininkus. Pagaliau, pats pasiėmęs vieną ir užrūkęs, tarė:

— Gerà. Galiu papasakoti, tik kad tyk daug yr aplink kų pasakoti, kad nebežinau, nė nu katra gala pradėti.

Jis niekumet dar lig šiol nebuvo jutęsis esąs iškilęs į tokias augštybes, kaip šią valandą. Kas visi tie žmoneliai prieš

jį? Ar jie ką yra matę, ar jie ką išmano? Toliausia jei yra buvę Šiauliuose, o gal koks vienas Kaune. Kas tai yra prieš Sankt-Pietierburgą!

— Pradėk aplink ciecorių kų nors—prašė klausytojai.

— Nu ladna. Papasakosiu, kap laidoje semųjį ciecorių. Nesenia tai buva, tai dar gerá atsimenu. Juk musiek žinot, kad kad mirė?

— Kur nežinosi! Juk žydelia tujau ėmė skelbti.

Kastis mokėjo gražiai pasakoti. Kai ėmė kalbėti apie tas neregėtas negirdėtas iškilmes, apie tuos pasakiškus turtus, aukso karietas, minių minias — rodės, matai viską savo akimis. Visas kambarys klausė, kaip vienas žmogus. Išsitiesė kaklai, prasivėrė lūpos, lingavo moterų galvos. O kiek kartų nuostaba ir dvasios pagavimas reiškės balsingais šukterėjimais:

— Gana, gana!

— Nė dungaus nebreik!

— Je, je, brač!

— Bepigu tiems ciecoriams!

— O vis delto reik mirti!

— Nu je, kad reik.

— Bepigu ir mirti, kad tap iškilminga laido!

Kasčiui pabaigus, atsiliepė Žutautienė, tolima jo ciocė ir labai gera pažįstama:

— Nu je, tysa, gražumėlis. Bet kažin, kap tin ta duše. Ar žina, iš ko unc mirė?

— Apsirga. Nežinau, kas tin do liga buva, tik, saka. buvusi nepagydoma — atsakė Kastis.

— Bet nu ko ta liga prisimetė?

— Iš kur aš galiu žinoti? Juk aš ne daktaras ir ciecoriaus negydžiau.

— Vo mas žinom, kad tatá druktosios mišės pamačija.

— Kap tat druktosios mišės? — nusistebėjo Kastis.

— Tap. Juk kražiškiai sumetę nusiuntė į Kretingą pry šv. Antana, kad Pondyvs atsirokūtų su anu pagal teisybės. Ir, mat, atsirokavo. Saka, buvęs dikts toks, kap unžuls, tik staigia ėmęs nykti, nykti, ir neblika.

— Už kų tap supyka? — paklausė Kastis.

— Už kų? Vo Jerguteliau! Tai ar nežiná, kas buvo Krause? Ar negirdėja?

— Iš kur girdėsi? Juk jau treji meta, kap če nebuvau parvažiavęs, o Peterburge negirdėti, kas če kalbama — nusijuokė Kastis. — Tai kas tin buva?

— Baisu buva, balundeli! Sūdna dyna. Aš tai jau aiškiausia galiu viskun nupasakoti. Mat, tūkart kap tik vyšėjau Kražiuse pry sesers Budraitienės. Pryš tun nelaimę kap tik atėjus ėmė prašyti, kad ateičiau pry anų išausti čerkeso, pati laika neturinti. Na gerá, aš ir nuvėjau. Pakol apmečiau, pakol kas, užtrukau gerą valundą.

Vo če jau visi Kražiškia nerami, susirūpinę, kad ciecorius užsimanęs atimti bažnyčę, kur buva Kražių panas miniškelės. Anas pačias jau pirmiau buvo išdunginę bene į Kauną, bet bažnyče tebebuva ir kunigėlis buva pry anos. Vo dabar, saka, nė bažnyčės nebreik. Nelyginant, kap ta kiauli, kad jau įeis į daržą, tai ir lips į pat vidurį ežės. Vo visi žmonis tin tyk myl tun bažnyčelę, tyk myl. Juk atmini, Kasteli, kas anos buva do puikums, kas do ištaisyms? Ir tatá baudas nedūti. Pasikeisdami sėd dyną naktį bažnyčio. Ir mas sėdėjom po valundą. Ir tatá vyną dyną nuvėjom su švogeriu — žmonių pilna bažnyče, kap par atlaidus. Žvakės altoriu deg, visi gystam, rodos Velykas. Tik kaži kas įbėgęs pranešė: Jau, saka atein! Gydoria tujau užtraukė „Dyvas mūsų gelbėtojis“ ir gystam, šaukam visi, kap vync žmogus. Vo če tatá ir atein ciels burys — guzikūti, pirštinūti, raudonó, blizg, — gubernatorius, sprauninks, asesorius, vo tų uriadninkų, atsiprašant, kap tų šunuičių. Blevizó, blevizó kaž kun ruská — ir gubernatorius, ir sprauninks, ir, pagaliau, asesorius, bet nieka nemačije. Žmonis saka — nedūsma, saka, ir gana. Kam če, saka, ciecoriui reik tos mūsų bažnyčes, juk unc tur būti gailestings, pa sakykit, kad nedavė ir gana. Paskú žmonis norėje, kad gubernatorius pasirašytų tokį popierį, kad nebimsią bažnyčes, ir nuvarė anų unt viškų.

Biškį apstumdė, apdraskė ale nelabá. Vo unc tatá pabuga —mat, tyk žmonių, vo anų burelis, ir tatá sutika pasirašyti. Ale bjaurybės būta gudraus. Tai anam plunksna negera esanti, tai atraments blogs, tai šis tai tas — bitik, mat, nudelsti. Vo tum tarpu buva jau pasiuntęs vyną uriadninką mušti telegrama į Varnius, kad tučtujau pribūtų kazoka. Vo mas vis sėdam ir gystam. Ir tap išsėdėjom, kol atbildėje kazoka. Vo Dyvulėliau! tada tai jau prasidėje tikra sūdna dyna! Ėmė kapoti žmones su bizūnais, mindžioti su arkliais, mušti, varyti — kyk negyvá užmušė, kyk pusgyvius paleida, kas besuskaitys? Vo tatá klyksmas, vo šauksmas, kas gal apsakyti! Mun laiminga pavyka išsprukti iš bažnyčes, tik šventoriu vync kazoks kad ryžė su bizūnu per veidą, tai bematant kraujás aptekau. Visa ščėstis kad nekliuva į akį. Nubėgau pry sesers — anų troba pačió miestele pakraštė, bet ir tin girdėti ta vaina. Sesū beverkunti, su vaikáis sėdėdama, numanunti, kas če daros. Pamačius muni kruvinu veidu, Dyva varda ėmė šaukti, pūlė munis gelbėti. Vo švogeria nesą. Nuvarė anų kazoka su kitás į kaž kokią daržinę, laikė par naktį sumuštą, sukruvintą, vo ryta metu dar išplakę, paleida. Pats nė numo nebegalėje pareiti — mizerija — du mėnesiu išgulėje, bet kad ir atsikėlė, vis tik sveikatas nabtur, nabagelis. Veizėk šitá, Kasteli!

Paliulienė pasilenkė, ir Kastis pamatė ant jos kaktos ir smakros storą baltą retį. Pakraipė galvą ir nieko nepasakė.

— Tat dabar žinosi, ar buva už kų supykti — kalbėjo toliau Paliulienė. — Užtat Pondyvs ir padarė anam teisybę.

— Paliulienėle, verčiau prilaikytumia savo liežuvėlį, juk žiná, kad nevalnu rugoti ciecoriaus.

Neužmiršk, kad Kastis yra policija, gal būti bloga — atsiliepė Grigas.

— Tai kų aš če sakau? Tysą sakau. Pagaliau, juk Kastis tebe kataliks, kad ir kaž koks asesorius. Juk dar nėra persikrištijęs į maskolius.

— Neesu, ciocele, neesu — nusijuokė Kastis. — Je, je, gailu žmonelių, bet ar ne patys kalti? Kam reikėjo valdžià pryšintis? Kas če būtų do parėdkas, kad nieks neklausytų valdžios, kad kožnas imtų pryšintis, niekinti činauninkus? Ir dar kokius? Patį gubernatorių! Tai dar gera, kad visų nenusudije sušaudyti arba į katorgą. Tai dar, gal sakyti, labai gers ciecorius. Kų misliji — juk tat buva demonstracija, revoliucija, buntovščika! Sapративlenije vlasti, supraskit.

— Nu je, ir aš sakau, kad gers mūsų ciecorius — tarė Tautkus. — Juk unc viskų gal padaryti, kų tik nor. Panorėjęs, galėtų nukirsdinti galvas mums visyms, kap kopūstams, o delto nekirsdin.

Nuomonės pasidalijo: vieni sakė ciecorių esant tikrai gerą, kad juos tebelaiko gyvus, kiti tvirtino, kad ir ciecoriams esąs duotas Dievo įsakymas „nežudyk“ ir nė jiems nesą leista, panorėjus, užmušti žmogų. O Paliulienė vis šaukė plonu, žvarbiu balsu:

— Munstracija! Kokia šia munstracija, kad atima bažnyčę, užgaun tikėjimą — kap če nesipryšinsi!

— Juk ne paskutinę, juk dar yra Kražiuse untra — tarė Kastis.

— Kad ir dešimts būtų, vo kokią provą any tur niekinti Dyva namus? Ar tat anų pundacija? Dyvulėliau, kų any padarė! Altorius sugriovė, sudraskė, išmėčioje lungus išmušė, net grindis išplėšė ir krotas sulaužė. Kruvinoms ašaroms reik verkti, veizant. Ir stov dabar ta gražioji bažnyčelė, kap kokia baidyklė.

Paliulienė buvo taip sujaudinta, kad jos pilkos akys blizgėjo, juoda kašmirinė skarelė nusmuko ant sprando, atidengus galvą, apsuptą plonomis bizelėmis, su įpintomis į jas margomis skiautelėmis.

— Nu kaniečno, bažnyčes gailu, bet ničevo nie padielaješ. Valdžios reik klausyti. O kad vargot, tai patys ir kalti esat, Nereikėje buntavotis. Aš tyk tegaliu pasakyti.

— Na gera — sakė Paliulienė — jei jau tap negal pryšintis, tai kad mums lyps krikštytis ruskiais, tai ir krikštysys?

— Kad nieks nelyp.

— Vo je lyps? Ar tat anyms sunku?

— Tumet painatysma.

— Na, Kasteli balundeli, tava gudraus beesama! Ne veltu esi asesorius ar kas tiná toks.

— Koks če gudrums? Kad senajam ciecoriu tebesant nelypė, tai dabar nė to tyk.

— Nuje, ir mas džiaugėmos, senajam nunykus: tata jaunasis esąs geresnis. Kaip reik, bene bus tik, kap tas kad sakė, abu labu tokiu, — nepasidavė Paliulienė. — Nesanià če Vaišvils Jūzaps pastatė kryžių savo lauke pry kelia ir užtai ar turme sėdėk, ar mokėk štropa penkisdešimt rublių. Gavo nabags arklį pardūti.

— Reikėje padūti prašeniją, būtų gavęs razriešeniją ir nebūtų nuštropijęs. Kad jūs vis pryš, neklausat — tarė nekantriai Kastis.

— Je, dūk prašeniją, veizėk, kyk kaštus.

— Ir dar kažin kumet besulauksi tos razriešenijes. Greičiau mirsi.

— Ir kų če jums vodije kryželis!

— Pavyd Dyvu garbės — atsiliepė įvairūs balsai.

— Pastatyti kryžių — nevalnu, mokyti skaityti — nevalnu, pirkti žemaitišką kningelę — nevalnu. Į maišą nor mus sukišti ir užtroškinti, kap tus vabalus — užbaigė piktai Paliūlienė.

Tuo tarpu jaunimas ėmė jau bodėtis, ramiai besėdėdamas, ir panorėjo vėl šokti. Muzikantai vėl susėdo savo vietoje pasienyje, netoli pečiaus — kliarnetininkas viduryje, skripkorius ir basetlininkas iš šalių, — ir sudrožė suktinį.

— Čiru, čiru, dūk pipirų,

Kad ne dūsi, nečirūsu! — cypė skripka, bėgdama zovada. Rimtoji basetlė iš reto bambėjo:

„Še tau! Še tau!“, o graudusis kliarnetas ašarotu balsu dainavo:

— Kliun, kliun, kliun, kliun, kliunkolinė,
Virsma skanią kunkolinę!

Pasilsėję šokėjai dar smarkiau trankės po aslą, Senoji smuklė vėl ėmė bildėti ir ūžti.

Kailinuotojo kaleivio jau nebebuvo pas pečių.

Kastis ėmė rengtis eiti toliau. Užsisegęs šinelį, užsimovęs kepurę, jau buvo besakąs sudiev — tik ūmai atsivėrė durys ir įėjo uriadnikas. Sustojęs čia pat prie slenksčio ir nenusiimdamas kepurės, sušuko:

— Tiše! Ei vy tam, muzikanty, zamolčitie!

Linksmas suktinis nutruko pustaktyje. Šokėjai akimirksniu išsiblaškė po kampus, lyg žvirblių būrys, katei prisiartinus. Asla paliko tuščia.

Uriadnikas ėmė dairytis po kambarį, tartum kaž ko ieškodamas. Pamatęs Kastį, nustebęs priėjo prie jo ir akis išplėtęs, žiūrėjo į jo gražų apdarą.

— Užvientskij uriadnik Dijanov, čest imieju priedstavitsia— tarė pridėjęs ranką prie kepurės.

Kastis irgi pasisakė, kas esąs.

— Vot prijatno byloby pabiesiedovats vašym blagorodijem. Bet nėra laiko. Gaudau kontrabandininką. Jis čia turėjo

būti. Ar nebuvo čia užvažiavęs žmogus aukštas, liesas, su kailiniais?

Kastis atsakė nepastebėjęs, nes buvęs apstotas pažįstamų žmonių ir su jais kalbėjęs. Visi kiti taip pat sakės nematę.

— Aš jus žinau, svoloči! — šaukė uriadnikas. — Nematė! Aš žinau, kad jis turėjo čia būti.

— Nežinom, nematėm. Gal ir buvo.

Visi nutilo, lyg kanapės. Kai kurie jau nėšinos pro duris, nutarę, kad juo toliau nuo uriadniko, juo atsargiau. Tik staigu kaž koks pusbernis atsiliepė.

— Byl, byl, gaspadin uriadnik! Vot zdiesia sidiel. Niedauno vyšedšy.

— Vot maladiec! — pagyrė uriadnikas. — Nu, charašo, mes dabar jį sučiupsim. O gal vaše blagorodje panorėtumėt drauge važiuoti? Aš vienas, dviese būtų linksmiau. Pavažiuosim čia tik kelius viorstus, paskui aš tamstą nuvešiu lig namų.

Kastyje atbudo policininko instinktas, kaip šunyje skalike, šviežias žvėries pėdas užuodus. Be to, juk malonu ir tai, kad visi pamays, kaip jis gerbiamas to visagalio, taip visų bijamojo uria dniko. Nieko jis čia nenustos — pasivažinės valandėlę ir važiuotas atvyks namo.

Tad atsakė:

— Ladna. Jediem. Gal bus muna laimi ir sučiupsma nabagėlį.

Išėję į kiemą, Kastis su uriadniku apžiūrėjo, kur eina ką tik, matyti, išvažiuotos vienkinkio brikelio vėžės, ir į sėdę į ratus, nusekė jomis.

Kaip tik uriadnikas įėjo į smuklę, Paliulienė vedina savo sūnum, keliolikos metų berniuku, išspruko pro duris į kiemą ir liepė jam tuč tuojau bėgti į Banienės trobą, tiesiai takais, per laukus.

— Mun rodos, kad Silvestras bus tin užvažiavęs. Sakyk, kad kugreičiausia važiūtų toliau, ar pasislėptų kur, ar kap, kad uriadninks anų yšk. Muna širdeli junt, kad tas neprietelis tin dabar bildės. Bėgk tekinas, Beneli mažileli, atmink, je pavėlūsi, kliusnetik Silvestru, bet ir Roželia. Pakol une apvažiūs aplinku, tu du kartu gali tiná sulakstyti.

— Lėksu nosáras, mamati — tarė Benis ir pasileido pašūkėdamas, kaip sviedinys.

Jis taip gerai žino tą kelią, kad ir užsimerkęs nepaklystų. Kad būtų basas ar su naginėmis, bepigu būtų—jis vėju nušvilptų — bet tie bjaurybės medpadžiai tik gaišina žmogų. Ilgai nemąstydamas, numetė jas nuo kojų ir padėjęs į krūmelį, nulėkė dar greičiau su vienomis žekėmis. Nė kas! kad ir suplyš jos, juk tat Roželei gelbėti. Beniui niekados dar neteko pačiam vienam naktį būti lauke ir jam apybaugu, kad koks babaužis nepastotų kelio. Bet mąstyti apie babaužį nėra laiko; viena jam terūpi — kuogreičiausiai nulėkti pas Roželę, kad jos neužrakintų baisiojoje turmoje - Roželę, visų, visų mergelių geriausiąją.

Įbėgęs į Banienės kiemą, Benis pamatė bestovint ratelius, pakinkytus vienu arkliu, o prie jų Roželę ir Silvestrą. Pripuolęs užduseęs, pasakė visa, ką liepė motyna.

— Na tai tuojau pat atsisėdęs ir bedrožu toliau—tarė Silvestras. — Tik kaip nors sulaikyk anų čia kuilgiausia, Rožele. Nebėr kada nė savo tavora tamsta rodyti. Gausi nuo Šaukėnų kunigelia, je Pondyvs leis gyvam nuvažiuoti.

Roželė buvo išsigandus.

— O Dyvuleliau, kap dabar bepabėgsi! Kur bepasislėpsi!

Benis, priėjęs prie jos arti tarė:

— Vitų Kastis parėje iš Peterburka. Kad pasipoušęs, kad gražus!

— Kame matia? — paklausė Roželė.

— Vo Krutekly už stala sėd, su uriadninku kalbas...

— Gerá, gerá, Beneli, nėr dabar laika šnekėtis. Ačiu, balundeli, kad pranešia. Bėgk dabar numó.

Benis dar daug ko turėjo papasakoti apie gašųjį svečią, bet matydamas, kad ji dabar tokia susirūpinusi, nubėgo atgal savo taku.

Važiuoti toliau reikėjo Silvestrui kuogreičiausiai, bet kur? Mėnesiena, šviežiai pasnigus — vėžės iš tolo matyti, uriadniko arklys nepavargęs — pavys bematant.

Ūmai tarė Roželė:

— Aš pati kartu važiūsu, aš jau žinau, kur reik bėgti, tap tamstą nuvešu, kad nė šimts uriadninkų nesugaus. Palauk aš tučtujau.

Įbėgus į trobą, apsivilko kailiniukais, nutvėrė kreželį ir pamokius motyną, ką sakyti, uriadnikui atvažiavus, įsakė užsisklęsti duris ir užgesinti žiburį. Išbėgus, įlipo į ratelius, kuriuose jau sėdėjo Silvestras, ir paėmus vadžias, nuvažiavo.

Ji vis skatino arklį, o jos saldžios akys po siaurais, tamsiais antakiais degė nerimasčiu. „Kastis parėjo!“ — lyg žaibas juodoje padangėje, švystelėjo jos surūpinusioje galvoje.

— Kurgi dabar muni veži? — paklausė Silvestras.

— Pamatysi. Nebijok, če visi pašalia mun žinomi.

Taip nuvešu, kad nebus nė jokų vėžių. Važiūsma lig Varnių pelkės, pasku vynu tokiu keliuku, ir įstatysu tamstą, Silvestreli, į Užvarmia dvara kelį. Iš ten jau galėsi keliauti, kur benorėdams.

Valandėlę patylėjus, vėl tarė:

— Kad tik kap nors lig tos pelkės nepavytų, pasku jau nebijau.

— Kipšą pavys, ne mudu — atsiliepė Silvestras. — Kol apvažiūs aplinku, kol prižadins tamstos mamunelį, kol išyškos visus pašalius, jau aš būsu už devynių kalnų, už devynių upių.

— Dūk Dyvi, Motyna Švenčiausioji — atsiduso Roželė. — Aš pasku pasiimsu tus lementorius, kap parvažiūsma par Varmikį — ir Šventųjų gyvenimus. Bet kumet besulauksu knyge-

lės apie Kristaus sekimą? Kada dabar begalėsi atvažiūti, kad tas nevydone taip įnirša?

— Palauksu porą mėnesių, kaip aprims, ir vėl atbildėsu. O je ne, tai gausi nu kunigele.

— Dabar turu pasiskolinus, bet noru turėti sava. Širdis trokšte trokšt. Kad paskaitá, tai, rodos, kožną kartą palyki geresnė. Tai nogna knyga.

— Kų besakyti! Juk tokia šventoje ir parasyta.

— Aš tunkia misliju, Silvertreli, kap če yr. Anųdien nuėjau į dvarą nunešus audeklą — iš pačtos beatnešą visą klėbį gazetų. Visokių — lenkiškų, maskoliškų, vokiškų — mun panelės rodė. Gražių gražiausių abrozdų pridėta, panų panelių numaliavotų. Arba tas vokytis, mūsų kaimyne, Štrepelis — juk ir unc ėm iš pačtos vokišką gazetą. Nė anims reik bijoti uriadninko, nė nieka. Vo maś, kap ty zuikelia, turiam slapstytis ir bėginėti gaudomi. Ir kažin delko mus Dyvulis tap iš visų išskyrė?

— Gal del to, kad mus daugiausia numylėje. Pagaliau, ne mūsų rūpesnis. Mūsų rūpesnis išsisukinėti, apgaudinėti tus savo medžiotojus, vežioti, nešioti, mokyti skaityti, nes be gerų kningų, be šventų žmonių parašytų kningų, nuskursma umžiná, pavirsma maskolias ir gana.

— Tysa, tysa — kinknojo galvą Roželė. — Juk tų kningelių kožnas vynas žodelis auksa, kožnas vynas žodelis kibirkštėli. Anos uždeg žmogų ir une kitonišks palykt.

— Ar žiná, Roželi, nėr mun didesnės laimės, kap apgauti tus maskolius. Kožną kartą tap džiaugius, kap žemės dovanots. Veizėk, bus jau beskėčią nagus, bus betykoją — tik aš pro tus nagus — šmurkšt — ir neblika.

— Dabar tai tikrá bus šmurkšt ir neblika. Važiūs važiūs mudviejų vėžėms — tik staigia anų nebliks. Abudu dabar juokės, nes jau pelkė buvo čia pat. Važiavo dabar pieva, vingiuodami tarp krūmelių, o užpakalyje, kaip du kaspinu, dryko tekinių pėdsakai, aiškiai matomu mėnesienoje ant sniegu apsibarstytos žemės. Silvestras vis dairės ir klausės, bet nieko nebuvo matyti nei girdėti. Tur būt, uriadnikas ilgiau užtruko pas Banienę. Privažiavus didelį klaną, Roželė pavažiavo juo keletą žingsnių, paskui pasisuko į kairę. Brikeiis stipriai pasilenkė ant šono, bet neišvirto, ir tuojau atsirėmė į kietą dugną.

— Tysa, Roželi — tarė Silvestras — tikrá, kad nė šimts uriadninkų neužūs mudviejų pėdų. Če tik tá gerá žinųs žmogus tegal patropyti.

— Papunelė nabašninks parodė mun tų kelį. Su anu esu če važiavus kelis kartus. Mat, mums par če daug arčiau į Užvarmį. Vo tin statia par pelkę negal važiūti — kiaura ein.

— Tegul važiūja sveiks ponc uriadninks — nusijuokė Silvestras.

Tuo kietu dugnu nuvažiavę kokį šimtą žingsnių, juodu vėl išsikapanojo į pievą ir netrukus įvažiavo į kelią. Čia Roželė

išlipo, Silvestras ištraukė iš brikelio vidurių elementorius ir Šventųjų gyvenimus, Roželė susikrovė juos į kreželį ir atsisveikino, dar kartą prašydama, kad neužmirštų kokiu nors būdu priduoti jai „Apie Kristaus sekimą“.

Grįžo Roželė namo per pievas. Nors per Varmikę buvo padėtas lieptas ir akmenų eilė, vis delto prisėmė medpadžius ir sušlapo kojas aukščiau čiurnelių. Kojoms, rods, buvo šaltoka, bet ji tai nelabai tejuto. Buvo linksma ir lengva, kaip paukštis. Saldžiu džiaugsmu plakė širdis, išgelbėjus Silvestrą iš neprietelių nagų ir seniai, nekantriai laukiamąsias knygeles nešant namo. Ir ta širdis dainavo: „Kastis parėjo! Kastis parėjo!“—ir nedrąsiai ėmė joje skleisti lapelius rausvas žiedelis, kurs jau seniai buvo ten išdygęs.

Ir kas iš to? Ir kas iš to? — ūmai atsiliepė protas, skaudžiu garsu nustelbdamas džiaugsmo dainą ir ledu pūsdamas į rausvąjį žiedelį. Gal jau ir apsižanijęs kokią burliokę, tik drovis pasisakyti tėvams. Turi jis iš ko rinktis. Yra jam ten Peterburke visokių panų, ne tokių, kaip ji, prasta mergelė. Nuo to laiko, kaip ištarnavęs kariuomenėje, jis pasiliko Peterburge, ji liovės apie jį svajojus. Nei jis jai, nei ji jam. Niekam pasaulyje ji nėra skirta ir jai nėra skirtas niekas pasaulyje. Ji sau viena pati išgyvens savo amželį. Nukaršins mamunėlę, o paskui eis į Užventį davatkauti. Aus, melsis, vaikus mokys, knygas skaitys. Jaunikiai, vakaruškos jai ne galvoje. Vis tat svieto tuštybė ir kvailystė. Ji nori taip gyventi, kad mirties valanda būtų jai lengva. Kaip toje aukso knygelėje kad parašyta: „Tuštybių tuštybė ir viskas tuštybė, išskyrus mylėti Dievą ir Jam vienam tarnauti.

Tuštybė yra mylėti tai, kas greitai pranyks, o neskubėti ten, kame yra amžinoji linksmybė“. Viena tik mintis dažnai ją slėgė: ar ji, prasta kaimo mergelė, mokės tarnauti Dievui, kaip reikiant. Juk ji tiek maža temoka, tiek maža tegali. Bepigu mokytiems žmonėms — jie viską žino, kur kada tarti tinkamą žodį, kaip kada pasielgti. Jie tam iš pat mažens mokyti, viskas pas juos švelniai, gražiai. Rods ji žinojo, kad buvo šventųjų ir visai prastų žmonelių, bet vis jai rodės jiems tai esant sunkiau. Ji aiškiai juto: juo daugiau skaitai knygų, juo aiškiau žinai, ko Dievas nuo žmonių reikalauja ir juo geriau gali Jam tarnauti. Ir delto ji stengės, kiek galėdama, skaityti ir mokyti skaityti kitus, ir del to buvo pasiryžusi del knygų paaukoti viską, net ir gyvybę, jei reikėtų.

Oras vis ėjo šaltyn. Pabudo šiaurys ir ėmė kvėpuoti ledais. Nors Roželė ėjo greit, jos šlapios kojos pradėjo šalti. Ji tik džiaugės, kad namai netoli.

—Kastis parėjo!—vėl neprašyta, nedėkota, uždainavo širdis. Ir ūmai jis pasirodė akyse, kaip gyvas. Ne toks pasipuošęs, kaip kad buvo, parėjęs iš kariuomenės viešėti prieš trejus metus, bet koks buvo seniau, kol dar nebuvo išėjęs į tą Peterburką — kad nedeldienį tiesiai per eglyną pas juos atėjęs,

paskui drauge su ja liuob eit į bažnyčią: pilko milo drabužiai, žaliai raudona languota šalbierka—toks gražus ir begalo meilus. Toks linksmas, dainininkas—su juo niekuomet nėra liūdna... Oi turi jis iš ko rinktis tame Peterburke, ką ir besakyti!...

Ji susizgribo vėl bemąstanti apie Kastį ir supykusi ant savęs, bėgte įbėgo į kiemą.

(Bus daugiau).

Marija Pečkauskaitė.

* * *

Kaip gražu, kuomet paraudus
Ansktų rytą saulė teka,
Ir pabudę paukštužėliai
Pagiriais maloniai šneka.

Kai vėjelis rytmetinis
Lankoje žiedus bučiuoja
Ir gėlelių gardų kvapą
Po laukus visur nešioja.

Kai ik vieno atsikėlę,
Garbindami Visagalį,
Žmonės po laukus pasklidę
Dirba, kruta per dienelę.

Medeinės Vaidyla.

Noktiurnas.

Užmigo viskas ir kartu
Skausmai atbudo širdyje...
Ateik, brangioji, man baisu,
Nerandu džiaugsmo viltyje...
Sunku man kęsti vien vienam,
Mintis aptemo ir žiema
Sukaustė sielą ir liūdnam
Baisi beviltė kiekviena...
Visi užmiega, aš gi — ne...
Sapnų apviltas — laukiu jų!
Paskęsdams ilgesio tvane
Aš laukiu, ar net eisi Tu...

Ukmergė, 8. III. 25. *E.*

Tarp kvapniųjų alyvų žiedų.

Tylu. Aplinkui medžiai pavasario rūbuos žaliuoja. Ten toliau berželiai nuleidę šakas slapčia audžia jaukų svajonių tinklą. Tarp jų eglė motutė išskėtusi plačiąsias šakas globoja šią užburtą medžių karaliją. Čia arčiau kaštonai baltais žiedais pasipuošę, tarytum eglė Kalėdų vakarą. Užburta tyla. Tikrai, poeto žodžiais tariant, „net, girdi, kaip lapelis ant šakelės kraunas".

Maža šv. Vincento bažnytėlė gražiai atrodo tarp žaliumynų. Prieš ją berželis svyrūnėlis linguoja. Aplink alyvos ir ievos jai meilės pasakas seka, o rytą gailioms rasoms prausias ir siunčia saulutei saldžius kvapsnius. Visa čia taip miela brangu. Ir norisi priglausti šią gražią malonią gamtą prie karštai plakančios širdies, iš kurios tryška jaunystės džiaugsmas, kurioj gema ir auga skaistūs galingi troškimai, nekaltos svajonės; paskęsti užburtam kvapsnyje alyvų ir gerėtis jaunystės grožiu.

Čia pat šventoriuje sėdėjo dvi klasės draugės. Atėjo jiedvi mokytis chemiją. Bet veltui. Zefiras kutendamas alyvų žiedus kuždėjo kaž ką paslaptinga, berželis sekė žavėtinas pasakas apie fantazijos šalis, kėlė jausmus, ūgdė svajones jiedviejų krūtinėse. Veltui bežiūrėsi į chemijos lapą, kur išrašyta visa eilė kalio, magnio formulių, veltui besistengsi susispiesti mintyse, kad išmoktum pamoką, veltui... Ne tam skirtas šis slaptingas vakaras, Viktute, kad praleistum jį vien pamokas besimokindama. Tai galėsi atlikti vakare arba rytoj rytą.

Daug minčių ir vaizdų pinas Viktutei, daug atsiminimų, kitados gyvų stojos prieš akis. Ir nejaugi tai tik atminimai? Nejaugi toji skaisti kūdykystė, tie pirmieji žingsniai į jaunystės angą toki nepaprasti ir gražūs jau dabar pasislėpę po ilga atminimų skraiste?

Ir girdi Viktutė tylų šešupės čiurlenimą, gimtojo sodo medžių ošimą, skambią lakštutės dainą. Dar labiau prasiskleidžia atminimų uždanga ir ji mato, kai ją mamytė lopšely supa, kai skambią dieną dainuoja, o per langą mėnulis jos miegelį saldina, žvaigždutės mirksi, tarytum pritaria mamytės dainai ir iš aukštybių linki gražių ir laimingų sapnų.

Kaž kur toli sugrojo smuikas. Stygos tai verkė, tai juokės, tai skardžiai skrido į nežinomas neištirtas aukštybes; tai slankiojo šioj ašarų pakalnėj, klajojo kaštonų viršūnėse. Nutrūko Viktutės svajonių siūlas, svajonių deivė nuskrido į savo karaliją. Smuiko garsai užviešpatavo. Jau Viktutė nebematė to grožio, kuris ją siautė, nebematė nei to ramaus liūdno berželio, nejuto draugės, kuri taip pat kaž ką mąstė. Ji jautė, kad smuikas kaž ką kalba jos širdžiai paslapta.

Ji žiūrėjo į medžių viršūnes, kur smuiko aidai skrajojo ir norėjo rasti atsakymą į kylančius širdy paslapta klausimus. Bet tik švelnus zefiras kai kada pajudina medžių šakas ir šie tylėjo.

Staiga netikėta svajonė sukėlė atminimų, kurie dveji metai buvo nugrimzdę į praeitį ir, rodos, jau amžinai pasislėpę...

„Kaip būtų gera, kad jis čia būtų... Jis, kuriam pašvenčiau pirmąsias nekaltos kūdikystės svajones. Gera būdavo jo gražios sielos globoje. Jis toks tyras nekaltas, kaip mažas vaikelis, kaip pirmoji pavasario gėlė. Iš tikro, su juo drąsiai stočiau į gyvenimo kovą, drąsiai eičiau erškėčiuotu keliu. Čia taip gražu slaptinga. Tik jo betrūksta... Aš jaučiu jo idealų pasaulį, jo skaisčią gražią sielą... Štai, jo dvasia čia, kaip tų kvapniųjų alyvų žiedų“.

„Bet... aš pamilau brangią vienumą, tylias svajones prie mėnulio apie kitokį gyvenimą, apie visišką pasišventimą artimui. Tada aš būsiu draugė ne vieno, bet visų, kurie kenčia ar liūdi. Aš noriu būti savo dvasioj viena ir noriu, kad mano paprastoj, nors jautrioj sieloj rastų atbalsį kiekvienas, kurį prislėgia gyvenimo kovos. Brangi man toji vienuma, graži ji, kaip dangaus žydruma, meili, kaip Šešupės banga“.

Krūtinę suspaudė liūdesys... Ji kovojo... „Taip. Jis gražus, kilnus, idealus. Jis daug man paaukojo. Jis paaukojo pirmąją savo meilę, kas pasauly yra brangiausia. Jis prie mano sielos aukuro sudėjo savo sumanymus ir pasiryžimus, savo gražiųjų idealų vainikus... Bet aš pasiryžau eiti viena gyvenimo keliu, pasiryžau pasišvęsti Kristaus meilei ir eiti jo keliais vienų viena. Pasiryžau užslopinti pirmosios tyros meilės jausmus. Jis atras kitą savo gyvenimo draugę idealią, kilnią, kuri taip pat atjaus jo sielą, supras jo troškimus ir stengsis visą gyvenimą nekaltos meilės spinduliais nušviesti jo kelius ir darbus“.

„Jis kris už tėvynę, Viktute, kris už bočių šalelę“, šlamėjo jai beržas nuleidęs šakas. „O tu gal atneši ant kapo gėlelių ir apkabinusi medinį kryželį melsies už jį ir tada, mano brangioji, tikrai pasijusi šioj žemėj viena“.

„Tik tada, Viktute, tik tada“ kuždėjo plačiašakė eglė. „Tada, Viktute, tada“, švelniai prabilo baltosios alyvos ties jos ausimis.

„Tada“ suskambėjo krūme švelni lakštutės daina. Ir čiulbėjo lakštutė, jos garsas virkdė Viktutės sielos stygas ir daug dar jai ligšiol nežinomo išreiškė.

„Tada, mieloji Viktute, atlėksiu ir aš ant tavo mylimojo kapo ir su tavim drauge liūdėsiu. Tu pasodinsi du rožių krūmu prie kryžiaus ir, kai tu būsi toli nuo smarkių kautynių vietos, aš atlėksiu ant jo kapo ir čiulbėsiu jo atminimui skambiausias giesmes, apdainuosiu jo žygius, kalbėsiu jam apie tave... O paskui atlėksiu pas tavo langelį tau pasakyti, kaip ant jo kapo gėlės žydi, kaip rasoms savo žiedus jos prausia, kaip rytą saulelės spinduliai jų galvas bučiuoja, o naktį mėnuo klajūnas joms amžinas pasakas seka... Kalbėsiu, kaip narsiai už tėvynę jis kovės, kaip mirdamas tave mylėjo ir tu tada gailią ašarėlę nubrauksi... Paskui iš aukštybių atskridęs Angelas nusinešė jo sielą į Amžiną Pilį, kuri skrido rami, linksma, nes atliko šiame gyvenime savo uždavinį“.

Dar ilgai būtų jai lakštutė kalbėjusi, daug būtų gal pasakiusi kaž ką kitokio, tik štai svajonių deivė pasirodė graži ir

skaisti, iškėlė rožės žiedą ir, pamojusi ranka, vedėsi Viktutę į svajonių karaliją.

Štai prie upės kranto didelis gražus sodas. Aplink tyla. Mėnulis klajoja po beribes sritis, o balti debesėliai jo šviesą išvydę traukias iš kelio ir skrenda į tolimas nežinomas šalis. Žvaigždės žydrioj mėlynėj mirga. Čia Grigo Ratai, ten sietynas, raudonveidis Marsas, pietuos skaisčioji Venera, o už jos dar toliau spinksi paslaptinga raudona žvaigždutė.

Tylu. Tik medžių viršūnes švelnus zefiras kutena ir jie vakaro pasakas seka. Keleliai, balta mėnulio šviesa nušviesti, vingiuojas po sodą. Gėlelės maloniai žiūri į savo seses žvaigždutes ir tylomis joms pasakoja apie žemės gyvenimą. Sriaunioji Dubysa, gėrėdamos dangaus žydruma, mėnulio šviesa ir gailėdama verkiančio beržo, skuba gilaus Nemuno globon, nes jis vienas jos sielos kančias atjaučia, jos ilgesio dainą girdi, jos širdį priglaudžia.

Čia tarp plačiųjų liepų, tarp kvapniųjų rožių žiedų sėdi Viktutė su juo... Juodu tyli. Sielos draugėn susibūrusios skrenda į tolimas idealų aukštybes, skrenda jos pilnos meilės, vilties, naujų troškimų. Ir pinas jų dviejų troškimai į vieną vainiką, sukas jų mintys į bendrą giją... Laimingi juodu... Jis jaunas, idealus, turįs daug norų, energijos ir pasiryžęs savo jėgas paaukoti prie Kristaus ir tėvynės aukuro. Ji — jautri, skaisti, atjautusi savo draugo sielą, paėmusi jo troškimus ir norus savo sielon, puošia juos savo tyros negęstamos meilės žiedais, supa liūliuoja jaukiam savo svajonių laively ir lydi jo mintis, svajones, darbus... Gražioj gamtoj apie jį svajoja, pas Kryžių maldą už jį aukoja, kad Visagalis laimintų jo žygius...

Ir juodu laimingi paskendę mintyse ilgai sėdi gražiais vakarais ir klausos, ką kalba paslaptingoji Dubysa, liepų šakos, dangaus žvaigždutė... O maloni baltų ir ružavų rožių kvapsnis jų dviejų sielas žavėja, skaidrina..

Viktutė nori amžinai būti su juo. Ji žino, kad ne visuomet skaistus mėnulis laimins jų sapnus, ne visada graži gamta pritars svajonių atbalsiams. Tačiau, nors ir žiaurusis Perkūnas trankytų ir įšėlusi vėtra siaustų, ji tikis, tvirta žengs drauge su juo gyvenimo keliu, nes Kristaus meilė jiems vadovautų.

O Dubysa vis sau vienodai plaka žaliąjį krantą...

Nutrūksta šis svajonių siūlas ir svajonių deivė meta antrą giją... Aukšti vienuolyno mūrai. Ten amžinai dega Kristaus meilės aukuras... Viktutę senai vilioja toji tyla, visiškas savęs išsižadėjimas ir pasišventimas Dievo tarnavimui... Ji jaučia, jog ten, kur nuolatos į langus barškina ąžuolų šakos, kur žemai Nemunas plačia juosta vingiuojas, ten tų aukštųjų mūrų globoj yra skirta jai eilė—jos savų norų ir troškimų kalėjimas, dvasios tobūlumo laisvė. Ten ji atsidavusi darbui ir maldai, tarp audrų ir tylos eitų gyvenimo keliu į Amžinybės Uostą. Viktutė mato save juoduos rūbuos, Kristaus kryžiaus paveikslu ant krūtinės, stropiai ir sąžiningi dirba jai pavestą darbą, linksma paten-

kinta... O darbo tiek daug... Čia jaunuomenės auklėjimas, ligoniai, žmonės kenčią sielos ir kūno kančias. Ir visa reikia savo sielon paimti, visur prisitaikinti ir mokėti visur savo elgesiu, žodžiu ir darbu parodyti meilės. Vakare ji priglaudusi galvą prie kryžiaus siunčia maldas pas savo Kūrėją... Meldžias ji už visus, nes visur jos siela nuskrenda: ir į tolimų atminimų eiles, ir į kentėjimų šalis, ir į negrįštamas skundo šalis... Ir skrenda jos malda tyli, gryna, lydima pasaulio vargo atbalsių, skrenda pas jos sielos sužadėtinį Kristų...

Turėdama prieš akis dviejų skirtingų kelių vaizdus, Viktutė gilinasi į savąjį dvasios pasaulį, ieško atbalsių ir užuojautos sielos gelmėse. Tačiau nieko tikro neranda. Sieloj verda kova... Mintys pinasi, maišosi... Štai pasirodo jos troškimai, kurie kelia jos dvasią į aukštybes, kurie ją veda tikrais keliais. Tačiau kova...

Aš noriu būti maža kibirkštėlė Kristaus meilės šviesos, noriu eiti audringu šio gyvenimo keliu. Nenoriu bėgti nuo gyvenimo vargo ir skurdo, bet noriu drauge su visais blaškoma jūros bangų keliauti, noriu vargti ir kentėti su vargo žmonėmis; noriu savo paprastos širdies meile bent kiek sušildyti jų nuvargusias širdis. Kelias man visur atviras... Kiek pasauly dvasios ir kūno vargo! Kas suskaitys skausmo ir kerštо ašaras tų, kurie paskendę alkoholio jūrėse, keikia gyvenimą? Juk jie nieko nemato tyra ir šventa, jų sielose juoda. Kas supras niūraus kalinio dūmas, kas atspės jo mintis?.. Tik nedaug jau ten šviesių minčių, maža vilties ir meilės, o daugiausia kerštas, pagieža, neviltis. O Dieve, lėtai pradengus tą purviną uždangą nuo jų sielų, tyliai paklabenus į jų širdis meilės žodžiu, gal jie taptų daug tyresni ir skaistesni negu tie, kuriuos dabar pasaulis gerbia už dorą, už karžygiškus žygius ir darbus. Ir taip jie kenčia, kenčia nematydami nieko šviesesnio.

. . . . . .

Tačiau, ar pasitiki, Viktute, savo jėgomis eiti taip slidžiu gyvenimo taku? Gal tau rankos niekas neišties. Gal tasai gražus idejos draugių ir draugų būrelis, su kuriais drauge ruošeis į gyvenimo kovą, išsiskirstęs po Lietuvos kampelius, rūpinsis kiekvienas tik savim, užmirš idejas ir pasiryžimus?..

Bet... tikėk, Viktute atsiras artima siela, kuri padės tau eiti gyvenimo keliu.

Viktute, tu jauna, skaisti, juodo purvo gerai nepažinusi, nesusiterši, nes per šį trumpą mokyklos gyvenimo laiką giliai įgyvendinai savo sieloj Kristaus idealus.

Bet... Viktute, ar įsitikinusi, kad tavo sielos šventovėje nieks nedrums gilių minčių, nekels širdies paslapčių? Ar nepamanai, kad jo galinga tyra dvasia skrajos tavo padangėj ir gal kels, žadins keistas mintis?..

. . . . . .

Aš noriu viena, o Kristau, pasiekti Ramybės Uostą, viena, priglausti paliegusią galvą prie tavo kojų...

Artinas kryžkelė... Baisu...

O gal aš liksiu tas klaidžiojantis meteoras po mėlymės sritis ir gal nieks nežinos tada mano liūdesio minčių, negirdės ilgesio dainos balsų... Gal tik vėjelis ūžuonėlis po langais laksty-damas atneš man žinią apie žmonių gyvenimą, gal tik padangės žvaigždutė nušvies kančių karaliją, gal tik laikštutė pritars sielos verpetams...

Atbudo Viktutė iš minčių sapno, svajonių deivė, keletą kartų sušvytavusi rožės žiedu, nuskrido... Liko vien berželiai svyrūnėliai, eglė motutė ir baltųjų alyvų kerai...

. . . . . .

Kas žino, ar atras Viktutė savo tikrąjį kelelį, ar ras atbalsį savo sielos troškimams, ar jos darbai ir mintys pinsis į gražų gėlių vainiką, ar laiminga vairuos savo gyvenimo vairą į Amžinąją Tėvynę? Kas žino?

Manau, Viktutė laiminga. Savo gražia siela mokės paįvairinti gyvenimą, mokės nustumti pilkuosius debesis, kurie dažnai dengia mūsų padangę. Ją lydės Kristaus meilė. Man rodos, jai visuomet vaidensis gėliuoti Šešupės krantai, tėvučių namai, sapnuosis graži kūdikystė, praleista motutės globoj, gimnazijos laikai ir šie atminimai brangūs ir neišdildomi ramins ją skausme ir kovoj.

Marijampolė, 1. III. 25. *M. Sesutė.*

* * *

(Skiriu M. Bartkytei).

Lipk į luotą vargo kaltą,
Meski irklus į šalis,
Apsivilki rūbą baltą
Pabijos tavęs mirtis!
Leiskis jūron sūkuringon
Kryžių tik laive turėk,
Plauk šalin ramion, laimingon
Tik atsargi būk — budėk!..
Užsibrėšk sau aukštą siekį,
Nenustok niekad vilties,
Vis mylėki — vis tikėki:
Tavo jėgos vis didės!
Dievas myli tą, kurs vargsta,
Niekumet to neapleis;
Nors ir kažkaip bangos šėlsta
Pergalėti joms neleis!

Nutrūkusi Styga.

Gėlių misterija.

Iš mokslininko ir poeto prof. kun. d-ro Juozo Vittigo raštų šį straipsnelį paėmęs besiartinančios Dievo Kūno šventės proga, skiriu jį pirmiausiai eucharistiniam mūsų moksleivijos jaunimui, kad jis iš pavasario gėlių mokytųsi neknyginės teologijos Dievo tvarką gamtoj bei žmogaus gyvenimo prasmę pažint ir Kristaus meilės žygį įvertint ir brangint.

Ne, jūs neturėtumėt juoktis iš mano tikėjimo! Aš, mat, tikiu, jog yra gyvatos ir prasmės akmenyse ir žolėse ir gėlėse, bent tose, kurios žydi pakelėmis iš Š. į N. Nes aš jų tarpe perilgai gyvenau ir su jomis bendravau, kad galėčiau duotis perkalbamas, būsią taip nėsą. Aš galėčiau papasakot net ilgų istorijų, kurias pergyvenau su akmenimis ir su žolėmis ir su gėlėmis. Taip, su jomis pergyvenau! Nes aš niekados nesu buvęs tikras akmenų ir gėlių žinovas, joks tikras mineralogas ir botanikas. Mano atmintis vardams silpna, kaip tai juk šiandien kiekvienas apie save pasako, ypač visų mokyklų moksleiviai bei moksleivės per istorijos egzaminus. Aš taip pat dar niekados nepažiūrėjau į žoles ir gėles per padidinamąjį stiklą. Aš to nedarau del jų meilės, nes aš taip pat nenorėčiau, kad kas ir į mano veidą pažiūrėtų per padidinamąjį stiklą. Tada matai padidinta tiktai kas bjauriu, o kas gražu, tai visai išnyksta. O juk ir gėlės ir veidai tai sukurti grožiui reikšti. Aš taip pat niekados gėlių ir žolių neskirsčiau į grupes ir jų neklasifikavau, kaip tai daro tikrieji botanikai. Nes Dievo akyse kiekviena esybė yra savaiminga, ir aš pats uždraudžiu sau klasifikuot mano asmenį, nes aš noriu būt savaimingas ir kiek galima nepanašus į kiekvieną kitą, be mano dieviško Leidėjo, kurio paveikslu aš esu leistas. Ir aš to niekados nepadaryčiau, jei man reiktų nuskint gėlę ir ją suplėšyt, kad išstudijuot jos lapų drabužį ir vidurius, arba kad suskaityt jos apdulkinamuosius indus. Juk jei šitaip padaryt su savim nesutiktų nė joks žmogus, tai kaip tuomet aš galiu tai padaryt su gėlėmis, kurios yra daug švelnesni padarėliai! Bet apie gėlių gyvatą ir prasmę, tai aš negaliu atsigalvot.

Ir šioj srity aš jau buvau gerokai pažengęs prieš pradėdamas studijuot teologiją. Jau tada man buvo aišku, jog teologiją studijuot seka ne tiktai iš knygų ir tiktai universiteto aulėse. Nes juk universitetiniai mokslo metai juk tam ir paskirstyti beveik pusiau į 180 studijų dienų ir 170 atostogų dienų. Pirmoji pusė vyriausiai skiriama knyginei teologijai, antroji — teologijai be knygų. Gaila tik, kad beknygei teologijai dar neišdirbta jokio metodo, kaip kad knyginei teologijai. Todel aš tik pasakysiu, kad aš ją studijavau iš mano a. atilsį mirusiojo tėvelio pasakojimų, su kuriuo esu keliavęs drauge daugeliu tylių kelelių, iš mano gerosios motutės sielos, taip pat iš jos saule nudegusių, nuo darbo surembėjusių rankų, iš mano giminaičių ir draugų, iš gyvenimo prietikių, iš kryžių ir koplytėlių pakelėmis, iš mūsiškių kalninių koplytėlių statybos ir puošmenų, iš liturginių švenčių

mūsų bažnyčiose. Bet taip pat ir iš akmenų, žolių ir gėlių, ypač iš tų, kurios žydi pakelėmis iš Š. į N.

Šiuose žolių ir gėlių teologiškuose atostogų kursuose aš pirmiausia studijavau „Įvadą į Senąjį ir Naująjį Įstatymą“. Mat, ir šie mažučiai, dažnai nepaisomi, mindžiojami, visuomet meilingi teologijos profesoriai Šventąjį Raštą, tiek Senojo tiek Naujojo Įstatymo, laiko kaip savo gyvenimo knygas. Jose apie jų leidimą jų atpirkimą ir jų pašventimą parašyta daug daugiau, negu kad mes paprastai žinome. Paprastai, mes žinome tik, kad jos yra tiktai leistos (sutvertos), o ne ir kad jos taip pat atpirktos ir pašvęstos. Jos, lygiai kaip ir mes žmonės, turi visą šventąją Trejybę. Jos Šventame Rašte dažnai turi net pirmenos prieš žmones. Patsai Išganytojas pasakė, jog Dangaus Tėvo jos gražiau aprėdytos ir papuoštos, negu patsai Salamonas visoj savo puikėj. O tiems, kurie nenorėtų tikėt į žolių ir gėlių atpirkimą, šie mažieji teologijos profesoriai atsako nurodydami tą Šventojo Rašto vietą, kame pasakyta, jog visa kreatūra dūsauja (ilgisi) atpirkimo.

Betgi aš čia nerašysiu jokio teologiško straipsnio, aš tik pasakosiu.

Taigi klausykit, kad gėlėse yra taip pat ir Bažnyčios istorijos profesorių. Kaip dažnas jų buvo kankinių krauju aptaškyti! Ar tat jie negalėtų daug papasakot iš Bažnyčios kentėjimo dienų.? Viena gėlelė augo paliai kelią, kuriuo šventasis Chryzostomas kruvinomis kojomis turėjo žengt toli, toli ištremiamas. Šventas is pažvelgė į ją ir pasakė: „Dievui dėkui“. — Rods, gėlėms buvo nelengva Bažnyčioj įsigyventi. Nes jos ilgus laikus buvo tarnavusios pagonų dievams, buvo turėjusios puošti stabus garbinusių kunigų kaktas. Jos tarnavo visokioms pagonų lengvamanybėms . Todel ypač kai kurie Afrikos Bažnyčios mokytojai, pav., Tertulijonas pyko ant jų ir parašė prieš jas net visą knygą. Bet mažutės gėlelės paliko nugalėtojais ir nuo to laiko tarnavo Bažnyčiai puošdamos karstus ir altorius.

O labiausiai tai gėlės mėgsta mokyt moralės ir dogmatikos. Moralės moksle jos jau net pradėjo specializuotis. Nes juk visi žino, kad žibuoklei yra pavesta mokyt nusižeminimo, lelijai — širdies skaistumo. Lauko gėlėms mokymo įgaliojimas net paties Kristaus užtvirtintas. Juo vaizdinama Dangaus Tėvo rūpestingumas, ir ne tiktai gėlėms, bet ir žmonėms. — Dogmatikoj jos kalba, rods, tiktai paligynimais. Bet kai kuriais klausimais jos pačios virto tyrinėjamais dalykais: kurią vietą jos užima Dievo kūrybos plane? Kaip jos dalyvavo atpirkime? Kaip tai suprasti, jog Evangelija reikia skelbt kiekvienai kreatūrai (sutvėrimui)? Ar jos taip pat augs bei žydės ir nušvitusioj žemėj? Aš nežinau, kiek jos teisingai kalba, bet jos man taip pat dar atmena ir poeto žodžius:

Mes esąm Dievo mintys,
O ką tik Jis pamąsto,
Tam jau padovanojo
Gyvenimą ir laimę.

Ogi kai aš šiandien, antrąją Sekminių dieną, iš didžiųjų pamaldų ėjau namo kaip tik vienu daugelio kelių iš Š. į N., krito man akysen, kad visos žolės ir gėlės taip išrodo, lyg kad jos ko lūkuriavo. Taip mes, vaikais būdami, stovėdavome lauke prie vartų laukdami šeštadienio vakarą pareinant tėvelio iš pabriko. Taip mes, gimnazistais būdami, stovėdavome mieste laukdami atvažiuojant karaliaus. Taip mes, buvusieji dvasinės seminarijos auklėtiniai, 1903 m. birželio 20 d., laukėme vyskupo palaimintą valandą, kuomet mes turėjome gaut kunigiškus šventimus. O dabar aš galėjau pradėt vaizdintis, kad žolės ir gėlės laukia manęs, nes prie jų ateinu visada su daugel meilės ir švelniai ranka pabraukiu per jų stiebelį ir paglostau jų gražias galveles. Bet šiandien jos darė daug iškilmingesnio įspūdžio, negu kad būtų laukusios tiktai savo seno ištikimo Sekminių atostogų svečio. Jos plačiai atmerkė savo šviesias akutes kaip žvaigždutes ir išrodė, lyg kad jos įžvelgtų amžinybėn. Jos visos buvo kaip tos išmintingosios Evangelijos mergelės, jos visos laikė užžibintas savo lemputes, nė viena gėlė nebuvo nuvytus, nė viena nesnaudė. Tada man buvo aišku: jos visos laukė Dievo Kūno šventės, jos laukė savo karaliaus!

Ir vėl man teko galvot apie mažuosius dogmatikos profesorius žolėse ir gėlėse. Aš atsisėdau pakelėj ir klausiau, ar jie man ir šiandien vėl nepaskaitys teologiškos lekcijos. Nuo to laiko, kai aš pats tapau teologijos profesorium, jie, rods, man taip nebeatviri, kaip pirmiau, savo išmintį pareikšti. Bet šiandien ir vėl buvo taip, kaip pirma. Tatai gėlės į mane šiaip prabilo:

„Jūs žmonės savo gražiausią šventę švenčiate Kalėdomis, kaip tik tada, kuomet mes gėlės ir žolės negalime dalyvaut; nes tuomet visos dar esame žemėj šalančiomis, suskurdusiomis šaknelėmis arba po šaltu sniegu mirtinai sustirusiais daigeliais. Tada jūs dideliu šventės džiaugsmu ištariate aukščiausią žmonijos paslaptį:„ Ir Žodis patapo Kūnu ir gyveno tarp mūsų“. Ir jūs teisėtai džiaugiatės, kad Dievas priėmė jūsiškį pavidalą ir jūsiškę esmę kad jus atpirktų. Bet žmonių viešpatijos Atpirkėjas nepamiršo ir augmenų viešpatijos. Kai jis eidavo pro vyno medelį, tai tardavo: „Aš esu vyno medelis, o jūs šakelės“; eidamas pro kviečių lauką, jis tardavo: „Aš esu gyvoji duona, nužengusi iš dangaus“. O vieną kartą, tai buvo taip pat šventa naktis, is atėjo mūsų viešpatijon, pasirinko vynmedį ir kviečius ir pasiryžo priimt ir mūsiškį pavidalą, duonos ir vyno pavidalą. Ir kai jis duonai tarė „Štai yra mano Kūnas“, o vynui — „Štai yra mano Kraujas“, tai buvo taip pat panaikintas ir tas ne iš mūsų, bet iš jūsų, žmonių, kaltės einąs prakeikimas, taip jog jau buvo nebegalima sakyt: „Tebūnie del tavęs žemė prakeikta“. Žiūrėk, tai mūsų Didžioji Šventė, kviečių ir vynmedžių šventė, šventė visų žolių, krūmų, medžių ir gėlių, kurios esame giminingos su kviečiais ir vynmedžiu kaip kad jūs žmonės esate giminingi su Marija Mergele, iš kurios yščios jis priėmė jūsiškį pavidalą ir jūsiškę esmę. Jis priklauso ne jums vieniems, jis priklauso ir mums

Rods, jūs per tūkstantį metų norėjote jį vieni sau turėt, ir uždarėte jį savo Bažnyčiose ir cimborijose, o mes jį galėdavome pasveikint tiktai kai jį kuomet nešdavo ligoniui. Bet paskui jūs jo negalėjote išlaikyt, jis norėjo išeit laukan tarp medžių, žolių ir gėlių, ir šį savo norą pareiškė vienai mergelei, o ši vėl popiežiui, kuris paskui įvedė Dievo Kūno šventę ir įsakė, idant mūsų Viešpatį neštų per mūsų viešpatiją. Šios tat dienos mes gėlės ir laukiame išplėtusios mūsų dideles ir mažas žvaigždiškas ir pasakiškas akutes“.

Visa tai skambėjo man šiandien besėdint tarp gėlių. Aš nežinau, ar aš visa gerai supratau, ir ar visa buvo teisinga, bet aš dabar vis delto geriau suprantu Išganytojo meilę kviečiams ir vynmedžiui, ir kodel Jis norėjo gyvent duonos ir vyno pavidalu, surištas su mumis savo žmogyste, surištas gražia gamta paveikslais iš augalų viešpatijos; aš įžiūriu, kad Eucharistijoje glūdi žemės atnuodeminimas, jos nuo amžinojo prakeikimo palaisvinimas.

Gėlės dar ir toliau kalbėjo:

„Ar tu norėtum dar šį-tą žinot? Tu jau dažnai stebėjaisi, kodel Kristus norėjo patapt valgiu, ir mėginai tai išaiškint iš žilos senovės einančiu žmonijos ilgesiu puotuot meilės puotą su Dievu ir artimiausiai su Dievu susijungti. Mes gėlės žinom dar kai ką daugiau: žiūrėk, mūsų aukščiausias tikslas ir mūsų didžiausia meilė tai maitint alkanuosius, žmones ir gyvulėlius. Mes mirštame, kad kitiems pataptume maistu. Ar tu manai, kad mes galime ir norime meile pralenkt tavo Išganytojo širdį? Numirt už kitų gyvatą, patapt maistu ir gėrimu kitiems, — tai yra meilė, kokią mes augalai turime ir kurią turi Kristus. Ir todel, kad kviečiai ir vynmedis daugiausiai vykdo šios meilės, kadangi kviečiais ir vynmedžiu gyvena pasaulis, tai jis, pasaulio gyvenimas, panoro patapt kaip duona iš kviečių ir vynas iš vynmedžio“.

Tada aš dirstelėjau į gėlėmis nusėtus klonius ir margas lankas. Ir aš pamačiau daugel aukso, šviesaus, spindinčio žvaigždiško aukso, kaip monstrancijų ir taurių ir patenų blizgėjimą, o jų vidury daugybę balčiausių Marijos ir šv. Jono gėlių: baltų ostijų, didelių ir mažų, visą pavasario žemę nusėtą baltomis ostijomis!

Mielas skaitytojau! Būk gi atviras ir pasakyk man, kad iš šio pasakojimo nieko negali pritaikinti savo sielai. Taip, aš visai pamiršau, kad tu jau vėl nori turėt naudos, bent savo sielai. Argi tai ne nauda taip galvot apie Išganytoją Eucharistijoje! Tiktai galvot!

Bet jei tu nori daugiau, tai papuošk tavosios bažnyčios cimboriją gėlėmis Dievo Kūno šventei ir visuomet. Nunešk gėlių puokštę tavo mirštamai sergančiam kaimynui, kuris rytoj priims šventąjį pasistiprinimą keliaut amžinybėn. O gal tu dar nori daugiau? Dėkui Dievui! Tikras krikščionis niekuomet nepasakys, kad jis jau pakankamai padarė pagarbint ir pašlovint Kristų švenčiame altoriaus Sakramente! *Pr. D.*

Žmogaus siela.

Žmogus, be kūno, turi dar puikią Dievybės dalelę — sielą. Tai brangiausias turtas, didžiausia laimė žmogui tokią kilnią Kūrėjo dovaną paveldėti. Ji žmogų džiugina, ramina, paguodžia, pamokina. Ji geriausia, ištikimiausia draugė būna žmogui visuomet. Ji veda žmogų prie grožio, gėrio, tiesos, laimės. Nes ji išėjusi iš to Grožio, Gerumo ir veržias nesuvaldomai prie Jo. Siekdama prie to Grožio, ji randa daug kliūčių ir skausmo savo kelionėj.

Čia ji kenčia, verkia, aimanuoja, čia vėl linksminas berdama ašaras. Ji pamato erškėčiuotais dygliais, kalavijais išklotą kelią. Tokiu keliu ji žengia iš lėto, atsargiai, su baime, verkdama, kad aštrieji dygliai nesužeistų jos skaudžiai, nepadarytų gilių žaizdų. Pamynusi po kojų žiauriuosius dyglius, ji žengia šypsodamos toliau, žengia skubiai, žengia tyliai. Ji žengia pasėmusi tvirtą, galingą paramos Lazdą. Tą Lazdą nori siūlyti, tiesti kitiems, kurie eina kaip tik slidaus, erškečiuoto takelio tarpą. Ta Lazda taip puiki, taip galinga. Tarsi stiprios šviesos žibintas, ji nušviečia viso gyvenimo takelį, dangų daro giedrų, blaivą, išblaško visas tamsumo pinkles, miglas ir veda sielą grožio, laimės takeliu. Ji džiaugias tame takelyje pilnu tyliu džiaugsmu. Džiaugiasi visu pasauliu, visais Kūrėjo padarais.

Visokio ir skaudesnio gyvenimo takas jai yra linksmas, gražus. Jis rodos nutiestas laimės vainikais, išbertas gėlėmis. Arba tie patys erškėčiuoti dygliai atrodo gėlėmis.

Ką jaučia, patiria žmogaus siela, nelengva suprasti, nelengva pasakyti. Bet kadangi kiekvienas žmogus turi sielą su įvairiais troškimais, tai jis ir gali spėti apie visų žmonių sielas, jų troškimus, jų pergyvenimus. Tiesa, žvelgiant į žmogų iš paviršiaus, gali atrodyti, kad jis gyvena dabar tik tą, kas matyti iš jo darbų, žodžių. O tuo tarpu pažvelgus į žmogaus sielą, į jo vidaus gyvenimą, visai ką kitą pamatytume. Iš paviršiaus žvelgiant kartais atrodo, kad žmogus yra pamiršęs tikrąjį gyvenimą, nutolęs nuo jo, juo nesirūpina, bet siela jo, be abejo, yra arti to gyvenimo. Tikrasis gyvenimas tarnauja sielos gyvenimui. Sielos dalykas, sielos rūpestis ir yra apie jį mąstyti, juo užsiimti. Taigi nenuostabu, jei maža matyti išviršinių darbų, pastangų tikrajam, amžinajam gyvenimui. Nes sielos gyvenimas, sielos pastangos yra nematomos. Sielos gyvenimas žymiai skirias nuo materialinio gyvenimo.

Žmogaus siela, ta atskirtoji Dievybės dalelė nuo anos neišmatuojamos Dievybės, negali netrokšti, negali neveržtis prie Jo. Tiesa, ji yra varguolė, prislėgta, pavergta medžiagos, negali pasinerti Dievybės meilės spinduliuose. Ji negali, kaip anas aras, skristi į laisvės padangę ir giedoti garbės padėkos himnus Aukščiausiam. Ji, be abejo, trokšta pasilaisvint iš tos materijos ir atsistojusi toli nuo jos nusišypsoti iš anos vergijos. Arba ji trokšta užvaldyti materiją, būti jos galingu viešpačiu, jai visame vado-

vauti. O ji, geriausia valdovė, veda žmogų į ramybės, meilės, į grožio šalį.

Taigi, svarbu žmogui pasiduoti sielos vadovybei, jei nori paveldėti tikrojo Grožio, Gerumo, Ramybės dalį.

Liūdnutė.

Bangų sūkury.

Stai jūrių beribių banga
Pagavo jau mano laivelį,
Atskydus vilnis jau šalta
Man palietė ramų veidelį.

Ir plakasi vilnys aplink,
Ir nori man irtis trukdyt,
Ir suka, nelabosios, link
Verpetas kur laukia praryt...

Kovoti? Ar irklus pamesti
Ir duotis bangoms glamonėt?
Bet ne! Ne man čia paskęsti!
Kur ginklas? — Reik kovą pradėt!..

Saulės Ašara.

*

Kur laimužė išsvajota,
Aukso svajoms padabinta,
Šviesiu džiaugsmu vainikuota,
Vainikais gėlių išpinta?...

Drąsios mintis — lakūnėlės
Dangaus erdvėse skrajoja...
Kur saulutė rytą kėlės,
Laimę rast širdis svajoja...

O širdie, tu neramioji,
Laimės trokšti visados,
Vis ilgiesi, abejoji,
Nenurimsti niekados.

1. V. 25.

Sniegutė.

A. † A.

Aldonėlei Damijonaitytei paminėt.

Sekmadienį gegužės mėn. 3 d. šeštą valandą rytą užgeso šviesi žvaigždutė gerbtinųjų ponų Damijonaičių padangėj—mirė jų vyresnioji duktė Aldona.

Ši žinia hematant aplėkė visą Kauną. Skausmo atdūsis, gilios užuojautos reiškinys išsiveržė iš daugybės krūtinių. Gaila nuskinto, taip stropiai išauklėto žiedo a.a. Aldonos; gaila jos tėvelių.

Pamačiau Aldoną ramiai besilsinčią amžinu miegu, nušvitusiu nežemiška linksmybe veidu. Čia prie jos karsto budėjo tėveliai. Suaižyta jų širdis baisiu kentėjimu atsiliepė visame jų paviršiuje. Šiose širdyse buvo įsigyvenusi visa būtybe ta gėlė, dabar taip begailiai mirties ranka iš jų išrauta.

Juk ir medis raunamas suardo savo gyvenimo vietelę. O vietoj jo, dariusio vietovei gražaus vaizdo, paliekti tuštuma.

Kaž kaip man atsiminė mano mažybės metai. Vieno vykio vaizdas gyvai stojo prieš akis. Mano turėta palinkimo skinti žiedus. Iš darželio mane mamytė gindavo lauk; bardavo, jeigu jos nesiklausius prisibriaukšdavau visokių gėlių. Vengdama mamytės pykčio ir tenkindama savo užgaidas vieną kartą prisiraškiau laukinių gėlių. Gan didele puokšte nešina paskubėjau į mamytę. Dabar aš jos visai nebijau, nes nujaučiau, kad šių nuo mano rankos žuvusių gėlių mamytė neapgailestaus. Iš tikrųjų—nė puse žodžio ji neujo manęs. Suprantama, kodel.

Mano stovėta prie daugelio karstų. Ne visur buvo vienodai jaučiamasi. Kai kada pasakai:

— Užbaigė vargšelis savo sunkią kelionę. Nebuvo verta jam ilgiau klaikiais takais bastytis...

— E, nuo skurdo pančių atsipalaidavo. Ir ačiū Dievui, kad priglaudė vieną varguolėlį...

Visaip nusprendi.

Bet prie a.a. Aldonos karsto kitaip rezgėsi žodžiai. Čia ir daug svarstą nesugebėjo nuspręsti, kam Dievas pašaukė iš tarpo gyvųjų šį skaistųjį angelą. Jis buvo reikalingas šeimai: tėveliams, sesutei, senoliams, dėdėms, tetoms. Jis buvo paguoda mokslo draugėms-draugams Jis buvo be galo geistinas visiems jį žinantiems.

Niekur neapčiuopti reikalo, net ir prasmės taip negeistinos mirties. O tačiau ji reikšminga,—kitaip ji būt neįvykus.

Girdėjau sakant: Visai nelaiku jos su šiuo pasauliu atsiskirta. Jau jeigu buvo lemta, tai bent keliais metais anksčiau ar vėliau. Dabartės jau įgyjama brandos atestatas, pradedama gyventi po tiek mokslo metų...

Bet velionė pati savaimi išsprendžia visus protavimus.

— Mirtis štai visko galas; visas gyvenimas juo surištas.

— Gyvent taip, kad nebūt gėda likti pasauly savo atminimu.

—

— Gyvent su tikslu siekti kito, amžinojo gyvenimo...

— Nesvarbu, daug ar maža nueita gyvenimo keliu, bet svarbu, kaip nueita...

Tik užvis aiškiau atsiliepė velionė į religinius jausmus. Su jos mirčia apčiuopiamai pajutai religijos svarbą. Visa paguoda sielvarto kamuojamiems tėvams, kad ryšys su jų dukteria nenutrauktas. Jie jaučiasi su ja gyvenią amžinai. Ir abejojąs turėtų suprasti, kad žmogus sustingusiu lavonu nepajėgtų išjudinti visuomenėj tiek jausmų! Argi žemė but verta su žmogaus lavonu slėpti tiek minčių, žodžių, darbų?!

Aukščiausiam gamtos padarui žmogui yra aukštesnis gyvenimas. Apie tai, tarp daugelio įsitikinimų, byloja ir a.a. Aldonos pasipuošęs daugybe vainikų kapas.....

P. Rūtelionienė.

Audrų verpete.

Saulutė jau senai pasislėpė už horizonto, išnyko ir jos palydovės žaros. Žvaigždžių milijonai blizga dangaus aukštumoje. Gamta tyli, viską užmigdino tamsioji naktelė. Tik retkarčiais drumsčia nakties tylą lengvutis jau pavasariu dvelkiąs vėjelis. Štai išsirito iš po horizonto didelis raudonas ugninis kamuolys, tai mėnulis užtekėjo.

Mėnuli, kas tave nudažė?! Nejaugi tavo širdis dega žiūrint į mane? Ar tu atjauti mano skausmą, ašaras?!

Ne, mėnuli, tu viso to nejauti, nesupranti kas dedasi mano suvargintoj, skausmų surakintoj sieloje, nejauti, nes tu neturi jausmų!

Pasinėriau svajonėse. Mano idealas blizga neišmatuojamoje tolumoje ir jau, jau visai gęsta vilties žvaigždutė pasiekt jį...

Kur kreiptis! Kur tiest ranką? Iš kur laukt pagalbos? Nežinau. Visur aplink vien svetimi žmonės, nesuprantą, neužjaučią mano skausmų, nebėra vilties!.. Žūstu skausmų bangose...

Ašaros aptemdė akis ir sujudintoj krūtinėj siaučia audrų verpetai...

Bet štai, sublizgėjo vilties žvaigždutė, atsiminiau šaltinėlį, iš kurio visuomet semiu suraminimo balzamą. Tas gydantis skausmus ir tildantis audrą šaltinėlis, tai malda. Ji ramina sielos audrą, ji padeda atgaivinti gęstančią vilties žvaigždutę ir galop padeda siekt paties idealo. Ji ramina visuose sielos audrų verpetuose!..

Masčio Banga.

Nebėr Tavęs.

Čia taip buvo tylu ir giedra. Saulė švietė linksmai. Lengvutis vėjelis švelniai glostė medžių lapus.

Džiaugiaus saulyte, giedra diena, skyniau gėles mindama žalią vejąą, keliavau linksma siauru takeliu, į kalnus lipau.

Bet užslinko juodi debesys saulytę, perpūtė gamtą šaltas vėjas. Apsiniaukė. Audra jau kelias. Miškas nubudo, ošia, vėjas blaško šakas.

O ten kalnuos saulė vis šviečia, ten blaivi padangė, ten giedra, erdvu. O čia pakalnėj siaučia vėtra, tamsu.

Galva man dega, mintys susipynė. Tamsus rūkas užklojo takelį, nematau kur žengti.

Ten iš aukštų kalnų uolų girdėti balsas; jis šaukia mane, šaukia į kalnus. Čia klony atsiliepia jo galingas aidas...

Aplink tuštuma. Vėtra kaukia. Čia taip baugu... širdis man plaka... bėgsiu iš čia, bėgsiu ten į kalnus, ten kur balsas šaukė, ten kur saulė šviečia...

Ššš... čia kaž kas sušlamėjo, lyg kas sušneko tyliai, tyliai: — Nebėk, nesiskubink, pasilik čia.

Kas? tas balsas man lyg pažįstamas kada tai girdėtas... Tamsa...

Ne, man pasivaideno... aš čia viena, aplink jokio žmogaus...

Aš einu, einu... o, ko aš sustojau, ko užtrukau, man reik skubėt, skubėt!

Kaip aiškiai girdžiu balsą — Pasilik čia, neskubėk. Čia pažįstami laukai, čia arti tavo namai. Neik į kalnus, užeis naktis, apgaubs tave tamsa, tu liksi viena, viena klajosi tarp šaltų uolų. Tu eini? Pasilik, su žmonėmis tau gyventi skirta, su jais vargti, kentėti ir džiaugtis!

— Kas esi Tu man artimas balse? Nejaudink manęs.

Žodžiai man artimi, pažįstami...

Aa!.. prisimenu... Tai Tu drauguži!..

Senai, kada rengiaus palikti šiuos gimtuosius laukus, tu man taip pat kalbėjai. Atsimenu...

Bėgau linksmutė sau takeliu, bet Tu prašnekėjai, aš bėgus sustojau ir užtrukau...

Tiesei man ranką, vadinai eit kartu. Aš juokiaus, žaidžiau, džiaugiaus gėlėmis ant tako. Tu man nuskynei gėlelę. Aš ją prispaudžiau prie lūpų... Jos kvapas apsaldė man širdį, aš apsvaigau...

Bet tas kalnų balsas pažadino, aš atbudau. Mane slėgė skausmas ir nuo lūpų pranyko skaidrus baimės juokas, ašaros pripildė akis. Bet kieta tą kart buvo širdis, tariau — neverksiu, mano liūdnų akių Tu nepastebėsi.

Mane ramindamas Tu tarei:

— Neliūsk, lai mūsų gyvenimų susitikimas būva mums šviesiu tašku.

Bet aš nubėgau, palikau. pasakius, kad mūsų takeliai tur išsiskirti.

Jau visa paskendo praeities jūron. Bet tu žemės klajūne vėl čia užklydai priminti man pirmykščių svajonių, sapnų...

Kaip anuomet, taip ir dabar aš neklausysiu Tavo kalbos. Ji drasko man širdį.

J primena man laimingas kūdikystės dienas, močiutės globą, linksmas sesučių dainas.

O. neprimink man gražaus pavasario ryto, kad skindams man gėlę tarei:

--Priimk šį žiedą gyvenimo laimės, aš Tau jį aukoju.

Džiaugsmingai perplauksim gyvenimo jūrę. Gražusis pasaulis erdvingas mums! Plačiai mes išskleidę savo sparnus skrisim į tolį į beribes erdves.

Sudiev, pasakysim pakalnėms žemoms, gaivinsime dvasią tik oru kalnų, ten kur ereliai suka lizdus, ten mūsų laimė skleidžia sparnus!

Ak, nekalbėk, neprimink, man svaigsta galva.

Negi perplėšiu širdį, padalink Tu ją, jei turi galios!

O, Tavo skintas žiedelis tebžydi mano rankoj! Jis žydės kol šioj pakalnėj klajosiu, aš jį nusinešiu ten į kalnuotą šalį... ten tavo dovanota gėlelė primins man tą gražią saulėtą pakalnę, kur žalios lankos, kur gėlės žydi, kur skaisti saulutė šildo, ten kur kadaisia ir aš žaidžiau, kur gėlėms džiaugiaus, kur linksmas daineles dainavau.

Bet dabar sudiev! duok ranką. Drąsiau! keliausime mudu kas sau, tu leisies žemyn į gėliuotas lankas, tau paukščiai čiulbės, tau gėlės po kojų.

Aš lipsiu į kalną, man takas duobėtas, aštrūs akmens, dygliai...

Nuo speigų ir vėtrų mane uolos priglaus.

Tu gi turėsi šiltą pastogę, tave dainos ramins. Linksmas juokas draugų tau skausmus išblaškys, užmiršimą rasi žavingo pasaulio sukūry, man amžinai dingsi...

Tada lengviau bus man šaltoj uolų šaly, nebevilios tada manęs pasaulio muzikos balsai. Jo gražus vaizdas išnyks, kaip ir Tu.

Tada aš pakilsiu galingais sparnais ir skrisiu aukščiau kalnų viršūnių... daugiaus jau nieks manęs nebepririš. Skrisiu padange melsva į saulę, į saulę aukščiau!...

Tu tebemyli pasaulį. O, myliu ir aš, myliu tą gražųjį pasaulį, bet šviesų jo vaizdą... aptemdė man žmonės!.. Jie žemę pamėgo ir džiaugias jos vaisiais...

O, Drauguži, čia trošku!

Bėk ir tu iš čia. Čia tavo skaisčią sielą užgaus pasaulio vyliai ir tu išsižadėsi to idealo, kuriam savo širdį palenkei.

Ką? Tu jau nebesupranti mano žodžių tau jie svetimi?

Tad eik, pasitrauk iš mano takelio ir aš Tau svetima!

Ką sakai, nebeleisi?

Baugu!...

O, ne Drauguži! Pamėgau aš grožį kalnų... jis sužavėjo, užbūrė...

Į tavo pasaulį aš neisiu, senai jis man aptemo... neprablaivinti man jo...

O, palik, palik mane, eik sau kitu keliu.

O gal panorėsi su manim keliauti štai tuo taku?

Oi ne, Drauguži, ne Tau jis skirtas, čia mudu nebūsim draugu!

Aprimo audra. Tylu. Tik dideli vandens lašai krinta vienas po kito nuo medžių žemyn.

Štai jau švinta, blaivos dangus; nuo laukų sklaidos rūkai...

O draug su jais ir tavo vaizdas... dingo...

Giedrėja...

Toj vietoj štai jau vėl matau — pakalnė, gėlės ir siauras, baltas takelis..

Nėra tavęs!...

Sudiev pakalnei...

K. Balevičaitė.

1924 m. XI. 10.

Moteris ir kultūros pažanga priešistorijos laikais.

Seniausiais žmonijos istorijos laikais moteris yra daug daugiau nuveikus, kaip kad modernasis (šių laikų) žmogus — ir ypač modernoji moteris — gali numanyti. Aš norėčiau trumpais bruožais pavaizduoti moters kultūrinį darbą priešistorijos laikais ir drauge patiekti istoriško ar priešistoriško pobūdžio straipsnelį labai ginčijamu klausimu, būtent, ar žmonijos kultūros gyvenime moteris vaidino „nesvarbų“ vaidmenį.

Jau žinome iš šv. Rašto, o dar daugiau iš žmonijos seniausių laikų aprašymo (paleontologijos ir priešistorijos mokslo), kad jaunajai žmonijai Kūrėjas neįdėjo lopšin jos šių dienų kultūros. Žmogaus dvasia pirmučiausia buvo ta siena, kuri skyrė pirmuosius žmones nuo gyvulių, ir su tokia Dievo dovana, kaip protas, žmogus tūkstančiais metų kovodamas ir kurdamas turėjo įgyt ir savo medžiaginę kultūrą. Tada išradimas ėjo po išradimo. Žinoma, tada neišradinėta cepelinų arba bevielio telegrafo, bet paprasčiausi įnagiai: peilis, kirvis, kaltas, grąžtas ir kiti,

vadinasi, toki daiktai, kurie sudarė pirmutines sąlygas visai vėlesnei technikos pažangai; paskui išmokta statyt gyvenami trobesiai, tobūliau gamint maistas, išplėtot aukštesnis ūkis ir daug kitų dalykų. Paprasčiausius daiktus, kurie mums šiandien atrodo toki savaime suprantami, anuomet turėjo žmogaus dvasia pirmu kart sukurti ir toliau plėtoti.

Sitą statomąjį kultūros darbą dirbo ne vien vyras; šiame darbe labai reikšmingai dalyvavo ir moteris, kaip mums parodo keletas pavyzdžių.

Žemės darbas ir privatinė žemės nuosavybė. Mūsų seniausi pirmatakai Europoj ledų gadynės laikais gyveno tokiame klimate, koks šiandien yra Šiauriniame Sibire ir šalyse prie ašigalių. Labai didelė Europos dalis tuomet buvo apklota iki 1000 m. storio ledų sluoksniais, o tarp jų esančiose pelkėtose plynėse neaugo net medžiai. Suprantama, kad apie žemės ūkį čia negalėjo būt nė kalbos; tai buvo negalimas daiktas. Žmogus gyveno medžiodamas laukinius jaučius, dramblius su tankiu kailiu (mamutus) ir raganosius, elnius, laukinius arklius ir kitus gyvulius. Jo ūkio laipsnis — tai medžioklės laipsnis, kuomet dar neturėta nė prijaukintų gyvulių. Šitokiame ūkio laipsny gyvena dar ir šiandien kai kurios tautos, kaip antai, australiečiai, Ceilono vedai, Pietinės Afrikos bušmenai. Etnologijos ir žmonijos priešistorijos mokslas visai teisingai šį laipsnį laiko per seniausią ir patį pirmutinį žmonijos gyvenime. Tik ilgainiui žmogus išmoko prisijaukint savo medžiojamųjų gyvulių dalį — pirmiausia šunį. Taip pat išmoko ne tik rankiot laukinius vaisius, bet ir juos augint aplink savo gyvenamąją vietą. Čia tatai jau žemdirbystės pradžia daržininkystės pavidalu.

Ledų gadynei praėjus ir Europos klimatui atšilus — kurį laiką būta net šilčiau, kaip šiandien — galima buvo dirbti ir žemė.

Ušstojo vadinamas vėlybesnis akmens amžius (ledlaikio gadynė vadinama ankstybesniuoju akmens amžium), kuomet žmogus savo namų reikmenis ir ginklus dirbdinosi vis dar iš akmens, kaulo ir medžio; metalo jis dar nepažinojo. Šiuo laiku prasidėjo Europoj žemdirbystė, bet pirmiausia žemę dirbant ne žagre, o kauptuvu, kaip kad, antai, Afrikoj dar ir dabar daugely vietų dirbama. Su akmeniniais ar iš briedžio rago kauptuvais, pritvirtintais prie medinio koto, žemė buvo išpurinama ir paskui pasėjama jon javai, — pirm tai buvusių laukinių žolių sėklos. Kaip yra įsitikinęs šių dienų etnologijos mokslas, žemdirbystės įsteigėja buvo *moteris*. Kaip dabartinių medžioklinių tautų, taip ir anuomet moters pirmutinis uždavinys buvo kasdieniam maistui rinkti laukinius augalus, jų sėklas ir šaknis, tuo tarpu kai medžioklis vyras pirmoj eilėj rūpinosi mėsišku valgiu. Bet kadangi moteriai teko rūpintis taip pat ir valgis gaminti ir, apskritai, žiūrėt viso namų ūkio, vadinasi, dalį valgio surast ir jį parengt, o tas rankiojimas ją sunkino ir gaišino, tai jai savaime aiškėjo reikalas taupyti laiką; ji tatai sumanė pasodinti arti gyve-

namos vietos maistinių augalų šaknų ir gumbų, arba barstyti tenai jų sėklų. Tokiu būdu jos augalų rankiojamasis darbas patapo sodininkystės ir daržininkystės bei žemdirbystės pradžia, tuo tarpu kai medžioklė pamokė vyrą prijaukint ir augint gyvulius.

Dirbant žemę, reikėjo išpurint ji paprastu rankiniu kauptuvu. Tai buvo moteriai, palyginamai, gana lengvas darbas. Taip pat dar ir šiandien žemės darbą kauptuvu vadinamų laukinių tautų vyriausiai nudirba moteris, to darbo pradėtoja. Ir tiktai kada pradėjus daugiau augalų augint padidėjo dirbamo lauko plotas ir kastuvą pakeitė pirmiausia-gal būt paties žmogaus, o paskui prijaukintų gyvulių traukiama žagrė, — tuomet tai reikalaujanti stipresnių jėgų žemdirbystė perėjo į vyro rankas.

Žemės darbo pagrindimas yra vienas įžymiausių moters kultūrinių darbų. Tuo būduji tarpiškai patapo sukūrėja visų aukštesnių kultūrų, taip pat ir europiškosios. Kiekviena aukštesnioji kultūra yra išėjus iš žemdirbystės, kadangi tik per ją tauta patampa sėsli. O vien tik sėslumas padidina tautoj darbo pasiskirstymą, iš ko randasi ir aukščiau plėtojasi įvairūs pramoninkų bei specialistų luomai ir pagaliau menas bei mokslas. Neramus, nuolat klajojąs bastūnas, vadinasi iš medžioklės arba vienašališko gyvulių auginimo gyvenąs žmogus dar niekuomet nepasiekė aukščiausio kultūros laipsnio. Tam jis netur laiko, jis neišsivaduoja iš kasdienių gyvenimo rūpesčių, ir jam stinga reikalingos ramios gyvenimo aplinkumos, tai yra vis tokių dalykų, kuriuos sukuria tiktai sėslus gyvenimo būdas—tai yra prie vietos pririšanti žemdirbystė. Todėl visos didžiosios kultūringos pasaulio tautos, kaip babiloniečiai, aigiptiečiai, kiniečiai, graikai, romėnai, germanai, lietuviai ir kitos savo šaknis turi iš žemės darbo. Žemdirbystė, rods, betarpiškai nesukelia aukštesnės kultūros — esti ir žemę dirbančių tautų su žema kultūra,—bet tautas su gerais dvasios pradais ji įgalina pakilt aukštesnėn kultūron.

Toliau, moteris, pradėdama žemdirbystę, pakėlė bei sutvirtino ir savo pačios padėtį ūky bei visuomenėj, o kai kuriose tautose net pergriebė per kraštą. Prieš įvedant žemės ūkį, medžioklių tautose moteris stovėjo tik antroj vietoj. Gyvenant iš medžioklės, maisto pasirūpinimo atžvilgiu moteris, palyginamai, maža prisidėdavo šeimai išlaikyt. Čia vyrui medžiokle tekdavo pasitiekt svarbiausių gyvatos reikmenų ir gint šeimą karui ištikus. Priešais tokią valdančią vyro padėtį moteris tegalėjo labai maža ką pastatyti. Bet jos padėtis iš karto pasikeitė tada, kai moters įvestas žemės darbas pradėjo patapt pamatu šeimai išmaitint. Dabar jau ji, moteris, patampa šeimos išmaitinimo centras, medžioklė dabar jau ne pats svarbiausias dalykas, o tiktai priedas. Šiuo laiku moteris sukūrė ir žemės nuosavybės teisę ir, būtent, privačios nuosavybės teisę, kuri medžioklinėms tautoms buvo dar nežinoma. Medžiojami plotai, aišku, negalėjo priklausyt atskiram asmeniui; jie buvo bendras giminių turtas ir jais buvo skiriama naudotis atskiroms šeimoms arba giminėms.

vadinasi, toki daiktai, kurie sudarė pirmutines sąlygas visai vėlesnei technikos pažangai; paskui išmokta statyt gyvenami trobesiai, tobūliau gamint maistas, išplėtot aukštesnis ūkis ir daug kitų dalykų. Paprasčiausius daiktus, kurie mums šiandien atrodo toki savaime suprantami, anuomet turėjo žmogaus dvasia pirmu kart sukurti ir toliau plėtoti.

Šitą statomąjį kultūros darbą dirbo ne vien vyras; šiame darbe labai reikšmingai dalyvavo ir moteris, kaip mums parodo keletas pavyzdžių.

Žemės darbas ir privatinė žemės nuosavybė. Mūsų seniausi pirmatakai Europoj ledų gadynės laikais gyveno tokiame klimate, koks šiandien yra Šiauriniame Sibire ir šalyse prie ašigalių. Labai didelė Europos dalis tuomet buvo apklota iki 1000 m. storio ledų sluoksniais, o tarp jų esančiose pelkėtose plynėse neaugo net medžiai. Suprantama, kad apie žemės ūkį čia negalėjo būt nė kalbos; tai buvo negalimas daiktas. Žmogus gyveno medžiodamas laukinius jaučius, dramblius su tankiu kailiu (mamutus) ir raganosius, elnius, laukinius arklius ir kitus gyvulius. Jo ūkio laipsnis — tai medžioklės laipsnis, kuomet dar neturėta nė prijaukintų gyvulių. Šitokiame ūkio laipsny gyvena dar ir šiandien kai kurios tautos, kaip antai, australiečiai, Ceilono vedai, Pietinės Afrikos bušmenai. Etnologijos ir žmonijos priešistorijos mokslas visai teisingai šį laipsnį laiko per seniausią ir patį pirmutinį žmonijos gyvenime. Tik ilgainiui žmogus išmoko prisijaukint savo medžiojamųjų gyvulių dalį — pirmiausia šunį. Taip pat išmoko ne tik rankiot laukinius vaisius, bet ir juos augint aplink savo gyvenamąją vietą. Čia tatai jau žemdirbystės pradžia daržininkystės pavidalu.

Ledų gadynei praėjus ir Europos klimatui atšilus — kurį laiką būta net šilčiau, kaip šiandien — galima buvo dirbti ir žemė.

Ušstojo vadinamas vėlybesnis akmens amžius (ledlaikio gadynė vadinama ankstybesniuoju akmens amžium), kuomet žmogus savo namų reikmenis ir ginklus dirbdinosi vis dar iš akmens, kaulo ir medžio; metalo jis dar nepažinojo. Šiuo laiku prasidėjo Europoj žemdirbystė, bet pirmiausia žemę dirbant ne žagre, o kauptuvu, kaip kad, antai, Afrikoj dar ir dabar daugely vietų dirbama. Su akmeniniais ar iš briedžio rago kauptuvais, pritvirtintais prie medinio koto, žemė buvo išpurinama ir paskui pasėjama jon javai, — pirm tai buvusių laukinių žolių sėklos. Kaip yra įsitikinęs šių dienų etnologijos mokslas, žemdirbystės įsteigėja buvo *moteris*. Kaip dabartinių medžioklinių tautų, taip ir anuomet moters pirmutinis uždavinys buvo kasdieniam maistui rinkti laukinius augalus, jų sėklas ir šaknis, tuo tarpu kai medžioklis vyras pirmoj eilėj rūpinosi mėsišku valgiu. Bet kadangi moteriai teko rūpintis taip pat ir valgis gaminti ir, apskritai, žiūrėt viso namų ūkio, vadinasi, dalį valgio surast ir jį parengt, o tas rankiojimas ją sunkino ir gaišino, tai jai savaime aiškėjo reikalas taupyti laiką; ji tatai sumanė pasodinti arti gyve-

namos vietos maistinių augalų šaknų ir gumbų, arba barstyti tenai jų sėklų. Tokiu būdu jos augalų rankiojamasis darbas patapo sodininkystės ir daržininkystės bei žemdirbystės pradžia, tuo tarpu kai medžioklė pamokė vyrą prijaukint ir augint gyvulius.

Dirbant žemę, reikėjo išpurint ji paprastu rankiniu kauptuvu. Tai buvo moteriai, palyginamai, gana lengvas darbas. Taip pat dar ir šiandien žemės darbą kauptuvu vadinamų laukinių tautų vyriausiai nudirba moteris, to darbo pradėtoja. Ir tiktai kada pradėjus daugiau augalų augint padidėjo dirbamo lauko plotas ir kastuvą pakeitė pirmiausia gal būt paties žmogaus, o paskui prijaukintų gyvulių traukiama žagrė, — tuomet tai reikalaujanti stipresnių jėgų žemdirbystė perėjo į vyro rankas.

Žemės darbo pagrindimas yra vienas įžymiausių moters kultūrinių darbų. Tuo būdu ji tarpiškai patapo sukūrėja visų aukštesnių kultūrų, taip pat ir europiškosios. Kiekviena aukštesnioji kultūra yra išėjus iš žemdirbystės, kadangi tik per ją tauta patampa sėsli. O vien tik sėslumas padidina tautoj darbo pasiskirstymą, iš ko randasi ir aukščiau plėtojasi įvairūs pramoninkų bei specialistų luomai ir pagaliau menas bei mokslas. Neramus, nuolat klajojąs bastūnas, vadinasi iš medžioklės arba vienašališko gyvulių auginimo gyvenąs žmogus dar niekuomet nepasiekė aukščiausio kultūros laipsnio. Tam jis netur laiko, jis neišsivaduoja iš kasdienių gyvenimo rūpesčių, ir jam stinga reikalingos ramios gyvenimo aplinkumos, tai yra vis tokių dalykų, kuriuos sukuria tiktai sėslus gyvenimo būdas—tai yra prie vietos pririšanti žemdirbystė. Todėl visos didžiosios kultūringos pasaulio tautos, kaip babilonie-čiai, aigiptiečiai, kiniečiai, graikai, romėnai, germanai, lietuviai ir kitos savo šaknis turi iš žemės darbo. Žemdirbystė, rods; betarpiškai nesukelia aukštesnės kultūros — esti ir žemę dirbančių tautų su žema kultūra,—bet tautas su gerais dvasios pradais ji įgalina pakilt aukštesnėn kultūron.

Toliau, moteris, pradėdama žemdirbystę, pakėlė bei sutvirtino ir savo pačios padėtį ūky bei visuomenėj, o kai kuriose tautose net pergriebė per kraštą. Prieš įvedant žemės ūkį, medžioklių tautose moteris stovėjo tik antroj vietoj. Gyvenant iš medžioklės, maisto pasirūpinimo atžvilgiu moteris, palyginamai, maža prisidėdavo šeimai išlaikyt. Čia vyrui medžiokle tekdavo pasitiekt svarbiausių gyvatos reikmenų ir gint šeimą karui ištikus. Priešais tokią valdančią vyro padėtį moteris tegalėjo labai maža ką pastatyti. Bet jos padėtis iš karto pasikeitė tada, kai moters įvestas žemės darbas pradėjo patapt pamatu šeimai išmaitint. Dabar jau ji, moteris, patampa šeimos išmaitinimo centras, medžioklė dabar jau ne pats svarbiausias dalykas, o tiktai priedas. Šiuo laiku moteris sukūrė ir žemės nuosavybės teisę ir, būtent, privačios nuosavybės teisę, kuri medžioklinėms tautoms buvo dar nežinoma. Medžiojami plotai, aišku, negalėjo priklausyt atskiram asmeniui; jie buvo bendras giminių turtas ir jais buvo skiriama naudotis atskiroms šeimoms arba giminėms.

Bet kas buvo įdirbta savomis rankomis, tai ir priklausė tiktai tam, kas darbą nudirbo — moteriai. Dirva buvo jos nuosavybė ir ji palikdavo ją savo vaikams. Tokiu būdu ji sukūrė ir žemės paveldėjimo teisę. Šitai dalimi ėjo taip toli, kad susidarė dar ir šiandien kai kuriose tautose įrodoma motinos teisė (matriarchatas). Vaikai buvo priskaitomi motinos giminei ir, vesdamas, vyras eidavo į moterį, t. y. jis būdavo priimamas į jos giminę ir apsigyvendavo bendruose jos giminės namuose *).

Tokiu tat būdu moteris savo padėties atžvilgiu patapo viešpatė. Antai, aukštos kultūros Kreto salos tautoj, su kuria turi ryšių Biblijos minimieji pilistinai ir, kurios, kaip šiandien atkasta, turėta pasistačius milžiniškų trobėsių (Knosso rūmai = Mino labirintas), 3-me ir 2-me tūkstanty metų prieš Kr. moterų būta tiek įsiviešpatavus, kad tos tautos religijoj visos dievybės buvo moteriškos ir kultą (dievybėms tarnavimą) ten atlikdavo išimtinai moterys. O tiesioginai dalyvavusieji kulte vyrai turėdavo rodytis apsirėdę moteriškais drabužiais. Bet ir tautose, kur raida nepasinešė (nenukrypo) tokiais vienašališkais keliais, moteris per žemės ūkį užkovojo savo lyčiai centrinę, mažiausia bent ne antraeilę ir ne šalutinę vietą.

Naturalu, jog, vyrai rūpinosi atsilaikyt kad nepatektų visai, kaip sakoma, po moters pantapliu. Jie savo tarpe steigė įvairių slaptų sąjungų prieš moteris ir stengėsi moteris įbauginti kitokiomis priemonėmis (kaukėmis).

Taip tat žemdirbystės įvedimas yra, beabejonės, aukščiausis, visą žmoniją kultūriškai pakeitęs moters nuopelnas. O sąryšy su žemdirbyste yra ir daugiau moters nuopelnų. Antai, sakysim, kas padėjo pirmutinį akmenį įtaisyt šių dienų prašmatniems pabrikiškiems malūnams?—Moteris.

Pradžioj ji paprastu būdu javų grūdus sumaldavo į miltus, kaip tai daro dar ir šiandien žemos kultūros tautos: padedant plokščią akmenį, užpylus ant jo grūdų ir kočėlišku ar apskritu akmeniu juos sutrinant. Paskutiniame tūkstantyje metų prieš Kristų moteris susigalvojo darbą pasilengvint. Du vienodo didumo pergręžtu akmeniu ji sudėjo ant vieną kito ir viršutinį akmenį suko medine rankena. Šis rankų sukamasis malū-

*) Taigi, šių dienų mokslas matriarchatą šitaip išaiškina, o ne kaip pasenusi, ypač socializmo pamėgta ir visur tebekartojama pasaka, būsią moters įsigalėjimas pirminėj žmonių draugovėj ėjęs iš to, kad to meto žmonės lyčių santykiavimo atžvilgiu gyvenę bandomis, visai kaip gyvuliai, ir kad todel būdavę nežinoma, kuris vyriškis yra vaikų tėvas, o visumet būdavę tik žinoma, kuri moteris yra vaikų motina. Labai nuostabu, kad šitokias atgyvenusias pasakas pas mus dar ir šiandien skleidžia ne tik tokios knygpalaikės, kokių leidžia Šiaulių „Kultūros“ Bendrovė, bet kad jas nekritiškai kartoja ir mūsų Universiteto profesoriai, kaip, pav., M. Biržiška savame pradedamosios istorijos vadovėly ir P. Leonas savame teisės enciklpoedijos kurse... Kaip šių dienų etnologijos mokslas yra toli nužengęs nuo senųjų teorijų įvairiais pirminio žmonių gyvenimo klausimais, galima pasiinformuot prof. Pr. Dovydaičio studijoj „Nauji etnologijos keliai ir kai kurie išdaviniai“, įdėtoj naujo, nesenai išėjusio žurnalo „Soter“ pirmose knygose. (Kaunas, 1924 m.)

nas patapo pagrindas visai tolimesnei malūno technikos raidai. Šiandien mes valgydami gardžią išpurusią duoną—kuri juk dar vis sudaro svarbiausią žmonių maistą—turime už tai būt dėkingi moteriai. Ji pradžioj temokėjo gamint tik negardžią, kietą, neraugintą duoną, kurios liekanų mes suradome dar Šveicarijos polių trobėsiuose. Gal būt netyčiomis, pastovėjus tešlai šalia rūgštaus pieno ir užrūgus, moteriai atėjo galvon mintis reikiant visumet tešlą prieš pakepant užraugt ir duoti jai iškilti, nuo ko paskui duona pasidaro puri ir gardi. (Kad ir pieną ir duoną suraugina tos pačios bakterijos, ji, žinoma, anuomet neturėjo apie tai jokios nuovokos). Šį aptikimą moteriai pasilaikius, šiandien jis yra patapęs ir visos naujosios kepimo technikos pagrindu. Nėra abejonės, kad ir raugintai duonai iškept reikalingą šilumą sukaupiantį uždarą krosnį taip pat pagamino moteris. Tokių krosnių jau randame turėta· seniausioj akmens gadynėj.

Taip pat v e r p i m a s i r a u d i m a s pradžioj visur yra buvęs moters darbas. Audimas pradžioj buvo tik patobūlintas pynimas. Šiam „pynimui“ medžiagos teikė vėl moters įvesta žemdirbystė, auginant verpalinių augalų. Nuo karninio (plaušinio) ar lininio audimo prieita ir prie vilnono. Iš čia eina ir visos mūsų modernosios drabužių medžiagos, be ko nebūtų ir šių dienų verpimo pabrikų, be ko mes dar ir šiandien vaikščiotume apsirengę kailiais arba odomis, kaip kad dėvėjo medžokliai žmonės prieš įvedant žemdirbystę. Tų laikų apdaro liekana šiandien dar yra Europos kalnų gyventojų odinės kelinės. Atsidėkojant už tai, visos medžiagų krautuvės šiandien turėtų kiekvienai moteriai teikt medžiagos dovanai.

Tas pat ir su p u o d ž i a u s d a r b a i s b e i d a i l i n g a i s a m a t a i s (remestais). Lėkštės, puodeliai, dubens, tacos nūdien kasdieną vartojami namuose kaipo savaimi suprantami ir būtinieji indai, niekada ir nepagalvojant apie jų atsiradimą. Medžiotojai ir gyvulių augintojai molinių indų neturėjo. Gabent iš vienos vietos kiton pigiai sudužtančius indus gyventojams bastūnams (nomadams) buvo nepraktiška. Jie dirbdinosi odinius, medinius, pintinius indus, taip pat iš arbūzų, struto kiaušinių ir panašių daiktų. Pirmieji nesusinaikina kilnojantis, o antrųjų netekus, pigiai galima gauti iš gamtos. Moliniai indai susirišę su sėslumu, su žemdirbyste. Todel jų neturėjo ir Europos ledlaikio žmonės medžiokliai. Tokie indai pradeda rastis tik įsivedus žemdirbystę -- vėlybesniuoju Europos akmens amžiu. Ir šiuos daiktus pagaminti sugalvojo moteris. Tai matyt ne tiktai iš panašių reiškinių šių dienų primityvėse tautose, bet įrodoma ir tiesioginiai. Senieji moliniai indai buvo dar nezgrebnai storomis sienomis. Esant moly daug vandens, tokie indai bekaisdami pigiai susproginėjo. Moteris čia stengėsi pasigelbėti pirmiausia tuo būdu, kad į naujai padirbdinto dar neišdegto indo storą dugną iš vidaus giliai įspaudinėjo pirštų galus, taip kad pasidarydavo tuštumos, kurios indą kaitinant pagreitindavo vandens išgaravimą ir tuo būdu sukliudydavo sprogimą. Bet iš kur

žinome, kad tai padarė kaip tik moteris? Nagi į tuos įspaudus viduj indų iš polinių trobėsių gadynės pripylus gipso, atsispaudė galai ir tų pirštų, kurie čia dirbo prieš keleta tūkstančių metų, ir tai būta m o t e r i š k ų pirštelių. Piršto minkštimas, įsigręždamas į molį, atsispaudęs plačiai, betgi siauri smulkūs pirštų nagai be jokio abejojimo rodo puodžium buvus moterį.

Tačiau iš moters eina ne tiktai praktikos pažanga, pati puodininkystė, bet ir dailės pažanga. Šie senieji moterų padirbdinti indai didumoj yra tokio gražaus pavidalo, kad kaip dangus žemę jie praneša mūsiškius pabrikinius dirbinius. Nemažiau elegantiški dažnai yra ir ano meto indų papuošimai. Juose reiškiasi nuostabus stilingumo ir iš dalies architektoniškumo švelnus jausmas, kurio atžvilgiu šių dienų mūsų kasdieniai indai tėra šlamštas. Taigi, moteris sukūrė ne tiktai molinius indus, bet kartu su jais ir d a i l ų j į a m a t ą, kurį vėliau pabrikiškai dirbdamas vyras vėl didele dalimi sunaikino. Ir šiaip tos priešistorijos laikų moterys gali būti puikus pavyzdys šių dienų moterims ir netgi daugeliui moterų inteligenčių. Nagi anosios dirbo vaduodamosios savo skoniu ir grožio jutimu, o šios tik perkasi prekes didumoj be jokio asmeninio jausmo. Anų laikų moters visi namų apyvokos indai turėjo reikšt vieną pilnatį, buvo padirbdinti vienu stilium, o šių dienų damos nenusivokdamos stato margindamos šalia vienas kito įvairios rūšies stilius.

Dar žodelis apie g y v e n a m ų j ų t r o b ų s t a t y b ą. Ar grinčių ir namų pradai taip pat eina iš moters darbo, rods, nėra tikrai įrodyta, bet daugeliui etnologų išrodo, kad tai yra įtikima. Šis spėjimas remiasi dviem faktais. Beveik visur, kur gyvenamąją (būklę) sudaro kilnojama palapinė (šetra), kurios medžiaga keliantis gabenama drauge, tas sudedamąsias šėtros dalis velka moteris ir naujoj gyvenimo vietoj vėl jas pastato. Tai duoda manyt, kad gyvenamosios pastogės įtaisymas pradžioj yra buvęs moters darbas. Šituo dar labiau įtikina ta aplinkybė, kad moteris yra buvusi saugotoja amžinos ugnies, kuriai išlaikyt tarp kita eina ir tas paprastas pirminis gyvenamasis trobesys. Moteriai bus labai rūpėję tą ugnies saugojimą kiek galima tiksliau aprūpint, ir del to yra labai galimas daiktas, kad paprasto, bet tikslaus žmogaus gyvenamojo trobėsio kūrėja yra buvus moteris. N a u j a i ugnies gavimas, gręžiant, piaunant, daužant—vis vyrui tenkąs darbas—natūriniam žmogui yra sunkinantis ir nemalonus darbas. Del to jis rūpestingai žiūri išlaikyt kartą jau prasikurtą ugnį, ir tai daroma įvairiais būdais (ją kūrenant, anglims rusint pelenuose, smilkstant nedėguliams). Šis paskutinysis darbas ir tenka moteriai, dažnai įgaudamas net religinio pobūdžio (lietuvių vaidilutės; romėnų vestalės; panašias institucijas turi ir kafrai). Pristatyta ugnį saugot moteris todėl galėjo esmingai, net nulemiančiai prisidėt pastatyt pastogę, kuri saugotų ne tiktai žmogų, bet ir nuolatinę ugnį.

Taip tat jau iš šio keleto kuklių iš trumpų bruožų matyti, kaip moteris žymiai dalyvavo visai žmonių kultūrai statyt. Jos uždavinys dar ir šiandien anaiptol nėra užbaigtas. O juk šiandien

ypač mūsų Tėvynė Lietuva taip didžiausiai reikalinga kultūros darbo, vienu žodžiu sakant, jos kultūrinimo visais atžvilgiais... Ir kaip moteris nudirbo būtiną darbą dedant šių dienų žmonijos kultūros rūmo pagrindus, taip ir toliau tą kultūros rūmą išvarant jos darbas yra būtinas, suprantama, šiandien dirbant jau daugiau dvasinėj srity, negu kaip kad anais laikais. O ypač šiais laikais, kai Lietuvos vyrijai reikėjus ir neabejotinai dar ir ateity kiekvieną momentą reikėsiant su ginklu rankose stot gint mūsų gimtosios šalies laisvę ir delto šiokiais ar tokiais būdais daugeliui jų būsiant atimtiems iš kultūros darbo, tai Lietuvos būsimoms moterims, toms būsimų kartų saugotojoms ir auklėtojoms, tenka atsistot priešakinėse eilėse kovojant už mūsų Tėvynės nepriklausomybės išlaikymą, dirbant ne tiktai daugiau jausmų, bet ir proto srities darbą.

Tad moterų jaunimas jau dabar privalo visomis pajėgomis ruoštis šiems dideliems, kilniems uždaviniams tinkamai atlikti.

Pagal *J. Bumüller'į* — stud. *K. Jonkaitytė.*

Knyga.

(Tęsinys iš 42 pusl.)

Skaitymas yra labai svarbus mūsų dvasios vystymosi veiksnys. Jis yra vyriausis kanalas, kuriuo ateina penas mūsų dvasiai. Kas tą kanalą laiko uždarą, to dvasios gyvenimas visados yra skurdus. Knygų negali atstoti jokios paskaitos, jokios pamokos. Skaitomą dalyką galime daug geriau prisisavinti, negu girdimą. Anglų mokslinčius Carlyle sako: „Visa, ką gali mums padaryti universitetai ir aukštosios mokyklos, aukščiausios mokslo įstaigos, tėra tąsa to, ką pradėjo žemiausis laipsnis — išmokyti mus skaityti". Todel kiekvienas žmogus, jei nori žengti vis pirmyn širdim ir protu, turėtų kasdien pavesti skaitymui nors pusę valandėlės, jei daugiau negali. Tik visas klausimas, tai ką skaityti, kad sveiko maisto vietoje, nepasisemtumėm nuodų.

Kokios gi knygos yra skaitytinos? pirmų pirmiausia tos, kuriose yra tiesa. Jei tai mokslo knygos, tai turi jose būti mokslo faktai, nesufalšuoti jokia tendencija, mokslo hipotezės neturi būti paduodamos kaip tikra, neabejotina tiesa. Jei tai gražioji literatūra, tai turi joje būti gyvenimo tiesa. Pasaulyje be galo daug melagingų knygų ne tik mokslo, bet ir poezijos srityje. Vienose viskas gražu, malonu, saldu; saulė šviečia dieną naktį ir žydi rožės be dyglių. Kitose atvirkščiai: juoduoja amžina naktis ir teauga vien dygliai be rožių. Ir vienos ir kitos gamina skaitytojuose netikrą nuomonę apie gyvenimą ir žmones ir del to yra žalingos. Aišku, kad taip neteisingai rašyti, taip tendencingai šviesti dalykus, tegali vien antraeiliai rašytojai. Tikrame dailės veikale visados yra gyvenimo tiesa, nes kiekvienas tikras artistas pasiekia dalykų branduolį ir žiūrėdamas į gyvenimą sub specie aeternitatis — amžinybės žvilgsniu — mato jo visumą, ne tik tą dalelę, kuri yra pirštu prikišama.

Todel pirmų pirmiausia reikia skaityti didžiuosius rašytojus. Kaži kas yra pasakęs: „Jei knyga nėra verta skaityti du kartu, ji visai neverta skaityti“. Tai šventa tiesa, tik nevisados teįvykdoma, nes kartais tik perskaitę knygą tepamatome jos vertę. Bet dažniausiai galima nuspręsti iš pirmųjų skyrių. Tikrai gilūs, teisūs veikalai traukte traukia mus prie savęs, skaitome juos ne tik du, bet ir daugiau kartų ir kiekvieną sykį randame juose ko nors naujo, ko pirma nebuvome pastebėję. Juo ilgiau gyvename, juo daugiau patyrimų įsigyjame — juo daugiau pasako mums tokios knygos. Ką manėmės jau gerai supratę, tame, dar kartą skaitydami, randame vis naujos prasmės.

Tačiau ir tikros dailės veikalai ne visi tinka skaityti jaunimui. Kaip jaunas, nevisai tesubrendęs žmogaus kūnas negali pakelti to, kas lengvai pakeliama pilnai išsivysčiusio kūno, taip ir dvasia. Nebūdama dar užtenkamai prityrusi, nepažindama gyvenimo, neatsistojusi dar ant tvirto pamato, ji negali suvirškinti to, ką lengviausiai suvirškina subrendusioji dvasia, ir gali rasti papiktinimo ten, kame anoji temato šio pasaulio gyvenimo paprastą eigą. Del to jaunimas turėtų klausti išmintingus vyresniuosius žmones, ką jam reiktų skaityti.

Rinkdamies knygas, turime dar atsiminti du dalyku: jog žmogaus prigimtis yra tokia, kad greitai prie visko pripranta, ir, be abejo, prie blogo greičiau, negu prie gero—ir jog skaitomosios knygos autorius ir jo sutvertieji asmens yra žmonės, su kuriais bendraujame beskaitydami knygą. Ir jei jie nestovi nė kiek augščiau už mus, jei jų draugija nėmaž netraukia mūsų augštyn, tai tokia knyga neduoda mums jokios naudos. Priešingai—bebendraudami su brutaliais, nedorais asmenimis, mes apsipratame su blogumu ir nejučiomis slenkam žemyn.

Vienas vokiečių poetas, Rückert'as, sako: „Draugauk su geresniu už save, kad eitų su juo imtynių geriausios tavo jėgos. Kas pats nėra nuėjęs toliau už tave, tas ir tavęs negalės toliau nuvesti“. Apie tą įgimtą žmogui gabumą apsiprasti su visukuo ypač reikia atsiminti skaitant erotiškus veikalus, kuriuose yra trivialių posakių, drastiškų, perdaug kūniškų scenų. Tokių veikalų yra dabar begalė pasaulio literatūroje. Skaitydama juos, jauna mergaitė iš pradžios gėdžias pati savęs, bet juo daugiau skaito, juo mažyn eina ta gėda ir galų gale mergaitė su visukuo apsipranta. To turite saugotis, kaip bepajėgdamos, mielosios skaitytojos. Gėda tai viena brangiausių Dievo dovanų žmogui, viena vyriausių žmogiškumo žymių, nes gyvuliai nėmaž jos neturi. Ji yra sielai, lyg emalija dantims. Sugedus emalijai, ima pūti dantys, sugedus gėdai, ima pūti siela — nekaltybės baltas, švelnus žiedelis ima juosti, ir vysti, ir dažnai mergelė nė nepajunta, kaip tai nutiko, kad jis jau begulįs sumindžiotas purvyne. Niekumet dar ligšiol nebuvo taip sunku išsaugoti tą žiedelį, kaip dabar.

Tokiais doros puolimo laikais, kaip kad yra nūnai, sugedimo bakterijos tartum skrajoja ore. Šimtai pagundų kiekviename žingsnyje. Seniau mergelės nekaltybę saugojo šeimyna, tvirta tradicija — šiandien tos apsaugos dažniausiai nebėra. Jaunimas yra paliktas savo paties globai ir turi pats save saugoti. Kova yra sunki, užtat juo garbingesnė apgalė.

Bet kad ta apgalė būtų pasiekiama, turite būti labai atsargios, be kito ko, ir su knygomis. Čia jos gali begalo daug pagelbėti arba pagadinti. Esu skaičius vieną liūdną tikrą įstoriją apie vieną Tiroliaus mergaitę. Ji buvusi gera ir dora. Atsiradęs žmogus, kuriam ji patikus ir kurs norėjęs ją sugundinti. Jis viliojęs ją visokiais būdais — saldžiais žodžiais, dovanomis, karštais prašymais. Bet ji vis laikės tvirtai. Tuomet jis ėmęs siuntinėti jai knygas per jos drauges, taip jas parinkdamas, kad jos pamažu sunaikinusios jos gėdos jausmą ir pažadinusios aistrą. Ir pagaliau mergaitė pasidavusi viliotojui ir žuvusi.

Tad jei skaitydamos kokią knygą pasijusite raustančios, meskite ją tuojau, suvaldžiusios nesveiką smalsumą. Tai visumet išeis jūsų naudai.

Skaitytina knyga, be gero, vertingo turinio, turi dar turėti gražią formą. Akcija turi būti sumaniai, sklandžiai sustatyta, charakteristika teisi ir švelni, kalba graži. Visa tai lavina mūsų skonį. O skaitydami knygas kad ir gero turinio, bet menkos formos, tiesiog gadiname savo estetiškąjį jausmą.

Poezija ir beletristika negali būti vienintėlis mūsų dvasios maistas. Kas nori praplatinti savo dvasios horizontą ir išsilavinti vispusiškai, tas turi skaityti įvairaus turinio knygas: dvasiškas, filosofiškas, istoriškas, keliones, kritikas, poezijas, beletristiką — vis tokios rūšies, kuri atitinka augščiau minėtosioms sąlygoms. Labai patartinos yra didžiųjų žmonių biografijos ir autobiografijos ir atsiminimai vyrų bei moterų, kurių gyvenimas yra vertas minėti. Skaitydami juos, iš tikro esame tokioje draugijoje, kuri gali mus „nuvesti toliau“.

Dabar klausimas: kaip reikia skaityti? Yra žmonių, tikrų knygų rijikų, kurie perskaito po kelias knygas per dieną. Aišku, kad toks skaitymo būdas yra netikęs. Kad skaitymas atneštų naudos, reikia skaityti palengva, stengiantis įsigilinti į veikalą, viską gerai permąstyti, gražesnes vietas atkartoti, duoti sau apyskaitą apie kiekvieną knygą: Ko ji man davė? Kodel patiko ar nepatiko? Kas joje gera ir kas bloga? Visam tam reikia, žinoma, laiko, reikia mokytis galvoti. Del to tie knygų rijikai dažniausiai visai nemoka mąstyti.

Būtų dar geriau, kad perskaičiusios knygą, pasirašytumėt atsakus į visus tuos augščiau paduotuosius klausimus. Raštu formuluojamos mintys visados geriau susitvarko galvoje, tiksliau aptaria dalyką ir ilgiau pasilieka atmintyje.

Marija Pečkauskaitė.

Ant sparnų.

(Sonetas).

Vakare
Ties giria
Ant mėlyno dangaus horizonto
Svajonėlę saulutė pagimdo:
Už kalnų
Milžinų
Ji paskui, lyg dievaitė, keliauja
Ir tuojau besijuokti paliauja.
O tuomet virš skliautų mėlynųjų
Ant sparnų
Galingųjų svajonės, lyg aras,
Pakylu
Ir skrendu, ir pasiekiu šaunųjų
Žvaigždynų.

A. S.

Mergaičių moksleivių laikraštėliai.

„Sesutę“ perskaičius.

Štai prieš mane krūvelė sąsiuvinių. Rūtų šakelės puošia jų viršų, o vidų — mergelių sielų žiedeliai. Meilios, kuklutės pavasario gėlelės. Kaip malonu, kaip gera, kad jos pražydo mūsų žemelėje!

Tai Šakių Ateitininkių laikraštėlis „Sesutė“. Senai jau buvau ką nors skaičius su tokiu pasigėrėjimu ir malonumu, kaip tuos nepretensionalius šapirografuotus lapelius. Pavasario kvapas dvelkia iš jų, nauja energija, kaž koks saulėtumas, nuo kurio šviesu ir šilta randas žmogaus sielai. Beveik nėra nė to lyriškai vandeningo, taip mūsų jaunimo mėgstamojo sentimentalizmo, kurį aš negražiai vadinu seiliojimusi. Kilnūs norai, šventi pasiryžimai, rimtos mintys. Nėra abejojimo: tos jaunos galveblės ne tam tėra pasaulyje, kad būtų ant ko užmauti madišką skrybėlaitę. Jos galvoja, ieško, rūpinas įdėti į gyvenimą kuo daugiausia kilnaus turinio. Tos jaunos širdelės muša stipriau, ne tik apie gražų rūbelį pamąsčius ar dailų jaunikaitį pamačius—jos liepsnoja šventąja idealo meile.

Štai, pavyzdžiui, Saulės Ašarėlės straipsnelis „Pavasario Rytas“. „....Aš privalau sklaidyti tuos ūkus, kurie apsupa žemę, pasaulį padaryti ramų ir gražų, kaip žydrioji padangė. Aš privalau guosti nelaimių sutrintas širdis, šluostyti ašarotas akis. Silpnutė būdama, nenusiminsiu: jėgų tam darbui suteiks man Aukščiausias, kuris leido man pasaulyje gyventi, džiaugtis juo ir džiuginti kitus!“

Mylimoji, mylimoji Saulės Ašarėle, kokia iš tikro esi saulėta ir meili!

Labai rimtas yra straipsnis „Zengiant idealo keliu“, pasirašytas „Aš“. Čia autorė pasiekia dalyko branduolį, rūpindamos tuo, kas svarbiausia — tobulinimu savęs, t virtindama, kad atnaujinimo darbą reikią pradėti nuo savęs. Tris kartus palaiminti tebūnie tie žodžiai. Niekados nėra gana juos kartoti. Jaunimas visur ir visados turi atminti, kad ne tiek svarbu tai, ką žmogus veikia, kiek tai, koks jis yra. Kaip Försteris kad sako: „Pirmų pirmiausia lavina buvimas, pakilęs buvimas, o paskui tik veikimas ir kalbėjimas“.

Viso „Sesutės“ turinio neminėsiu — viskas joje įdomu ir rodo jos rašytojų sielų kilnumą ir gyvumą.

Nepažįstu asmeniškai nė vienos Šakių Ateitininkės, bet jei os tas savo gražiąsias mintis vykdo darbu, tai iš tikro galime drąsiai pavadinti jas Lietuvos jaunimo vainiku ir ramiau žiūrėti į ateitį. Tegu tiekia Jums Dievas, mielosios Mergelės, kuo daugiausia jėgų taip gyventi, kaip rašote!

Marija Pečkauskaitė.

Iš moksleivių gyvenimo.

Kaunas. Iš studenčių gyvenimo. L. U. L. K Stud. At-kų Draugovės Mergaičių Kuopelė 1925 m. pavasario semestre padarė 4 susirinkimus. Juose skaityta paskaitos stud. M. Žilinskaitės — „Moters uždaviniai šių dienų kultūroj“, P. Čiurlionienės — „Koks turėtų būt lietuvaitės studentės tipas“ ir stud. Muralytės — „Moteris ir jos dvasinis gyvenimas“. Kuopelėje yra 56 nariai.

Jei pažiūrėsime kokiose sąlygose tenka dirbti, tai gal ne taip smarkiai durs į akis ta menka šio semestro nuveiktų darbelių apyskaita. Be to, reikia pažymėti, kad beveik visos narės priklauso ir kitoms sekcijoms bei kuopelėms, ypač visuomeninkų, kurios dirba pavasarininkuose. *J. K.*

Telšiai. Nors telšietės ateitininkės dar nieko nepasipasakojo apie šių metų savo organizacinį darbą, bet jos vis delto šiek tiek to darbo nudirbo. Jos kruta, darbuojas, kaip ir kitais metais. Visos susispietusios sudaro vieną bendrą kuopą. Į kuopelės valdybą pradžioj metų įėjo šie nariai: S. Budraitė — pirmininkė, J. Kenstavičiutė — raštininkė, Z. Jukškevičiutė — vicepirmininkė. Antrame pusmety valdyba truputį pasikeitė.

Kuopa dar dalinasi į penkias mažesnes kuopeles, būtent, VIII kl. ateitininkės sudaro pirmą kuopelę, VII kl. — antrą, VI ir V kl.—trečią, Mokytojų Seminarijos ateitininkės sudaro ketvirtą kuopelę ir Suaugusiųjų Gimnazijos ateitininkės — penktą.

VIII kl. mergaitės padarė 3 susirinkimus, kuriuose skaitė 3 paskaitas, kaip antai, „Maldos įtaka gyvenime“ ir kitomis temomis. Joje 9 nariai. Kuopelės pirmininkė Svilaitė. Tiesa, jos nedaug nuveikė, bet užtenka. Mat, jos, būdamos VIII klasėj, turi labai daug mokyklinio darbo gimnaziją baigiant.

VII kl. ateitininkės padarė 7 susirinkimus. Paskaitų turėjo apie 10, būtent, „Kame tikroji žmogaus laimė“, „Moters padėtis seniau ir dabar“, „Kantrumas“, „Nuolankumas“ ir kitos. Jos visos nutarė būti praktikoj abstinentės. Narių yra 5. Kuopelės pirmininkė J. Pacevičiutė.

Mokytojų Seminarijos ateitininkės padarė 8 susirinkimus. Skaitė 5 paskaitas ir sakė 9 kalbas. Paskaitos tokios: „Mokytojų prievolės“, „Drąsiai prie idealo“, „Pažinkime patys save“, „Vaikų būdo auklėjimas“, „Pavyzdinga mokinė“. Iš sakytų kalbų paminėtinos: „Darbas“, „Valios reikšmė“, „Dora“ ir kitos. Narių 20. Visos eucharistininkės ir abstinentės. Kuopelės pirmininkė Talmontaitė.

Suaugusiųjų gimnazijos ateitininkės padarė 8 susirinkimus. Skaitė 8 paskaitas temomis: „Būdo įtaka“, „Drąsiau prie darbo“, „Ar yra siela“, „Mandagumas“ ir kitomis. Sakė 2 kalbas: „Abstinentų reikšmė“, „Kaimo mergaitės ir darželis“. Narių 19. Kuopelės pirmininkė — Petkevičiūtė. Jos dar sudaro savo sporto sekciją. Beveik visos eucharistininkės.

VI ir V kl. ateitininkės padarė apie 8 susirinkimus ir skaitė tiek pat paskaitų. Narių yra apie 10. Kuopelės pirmininkė— Z. Nezabitauskaitė.

Mergaitės lanko ne tiktai savo atskirų kuopelių susirinkimus, bet dar kartas nuo karto susirenka visos bendrai mintimis pasidalinti. Tokius jų susirinkimus ir vadiname bendrais mergaičių ateitininkių susirinkimais.

Tokių gi susirinkimų buvo 5. Skaityta 4 paskaitos: „Per skausmus garbę“, „Idealas“ ir „Aukštesnių tikslų siekimas“. Tokiuose susirinkimuose dar jos pasipasakoja, kaip darbuojasi atskiruose savo susirinkimuose ir apsvarsto bendrus organizacinius reikalus.

Be to, telšietės ateitininkės sudaro savo rankų darbų sekciją. Tokių darbelių jos žada nemažai siųsti į Kauno parodą ir dar sudaryti savo loteriją. Sekcijos pirmininkė — G. Senkaitė.

Narių visoj mergaičių kuopelėj yra apie 60. Dauguma ateitininkių yra eucharistininkės. O kurios ir ne eucharistininkės, tai bendrai su eucharistininkais kas mėnuo atlieka religinę praktiką. Taigi, jos praktikos žmonės, kas svarbiausia žmogaus gyvenime.

Telšietės ateitininkės darbuojas ne tik savo kuopelėj, bet ir kitose organizacijose, k. t. „Pavasarininkų“, „Moterų“ ir „Zitiečių“.

Dar reikia paminėti, kad šiais metais iš mūsų tarpo išstojo darbščiausias, pavyzdingiausias narys M. Kubilaitė, „kokiais visi ateitininkai turėtume būti“, — G. Valančiaus žodžiais betariant. Ji neteko sveikatos. Mat, sunkios gyvenimo aplinkybės lydėjo jos visą mokymosi laikotarpį.[1])

[1]) Ir „N. V-tės“ Redakcija nuoširdžiai prisideda užjaust draugę M. Kubilaitę, kurios asmeny turėjome tokią uolią mūsų įdejų gyvendintoją ir mūsų laikraščio rėmėją. *Red.*

Bet Dievas yra geras. Jis globoja visus ir visais rūpinas. Taigi, globos ir ją suteikdamas sveikatos ir stiprybės. Ir ji vėl galės darbuotis kitų gerovei, kaip ir pirmiau.

Šalia to viso, dar tenka paminėti, kad telšietės šiais metais šventė iškilmingą šventę — savo veikimo trejų metų šventę. Šventėj visos atliko religinę praktiką ir padarė iškilmingą susirinkimą. Susirinkime dalyvavo daug svečių, k. t., moterų inteligenčių, kunigų ir keletas draugų ateitininkų. Mergaitės nupasakojo visų trijų metų laikotarpį ir tą, ką jos per tą laiką yra nuveikusios. Svečiai apsidžiaugė mergaičių veikimu. Širdingai jas sveikino ir pranašavo puikią joms ateitį.

Taigi, brangiosios, laukime tos puikios ateities. Ji, be abejo, nuo mūsų pačių priklausys. *Telšietė.*

Šiauliai. Kad mūsų draugės nepamanytų mūsų kuopelę žlugus, nes senai apie ją nieko neminima „N. Vaididutėj“, noriu keliais žodžiais apie ją priminti.

Mūsų kuopelė, įsikūrusi tais laikais, kada mokyklos sienose jos veikimas buvo draudžiamas ir mūsų draugės pirmatakai galėjo tik mažu bureliu slaptai susirinkti vienos kurios draugių kambary arba samdydamosi niekieno neužeinamą pas kapus „Zitiečių“ salę [1]), — dabar kas metai auga savo skaičiumi kuris šiais metais siekia 100.

Veikimas, kaip kitur, taip ir pas mus eina darant susirinkimus, kurie įvyksta gana—dažnaikartą į dvi savaiti. Susirinkimuose skaitomi referatai, nagrinėjami įvairūs klausymai, pasitariama einamais reikalais, padeklamuojama gražių eiliučių, o kartais, esant daugiau laisvo laiko — padainuojama himnų ar šiaip dainelių.

Vienas iš svarbesnių įvykių mūsų kuopos gyvenime, tai susijungimas visų Šiauliuose buvusių. At-kių kuopelių, būtent, Valst. gimnazijos, Mok. Seminarijos ir Suaug. Gimnazijos. Tatai žymiai atgaivino veikimą, o taip pat davė progos sueit į tampresius ryšius šių mokyklų moksleivėms, kas prieš tai buvo sunkiau prieinama.

Išrinkton naujon valdybon įeina M. Švobaitė—pirm. (Valst. Gimnazijos VII kl. mok.). J. Kumpikevičiutė — vic. pirm. (V. G. VII kl.) ir D. Braukilaitė — sek. (I Seminar. kurso).

Mūsų draugės nepasitenkina vien veikimu savo kuopelėj, veikdamos dar bendroj Kuopoj ir sekcijose.

25. V. 15 *M.*

Lazdijai. Draugė Raselė, rašydama korespondenciją apie Lazdijietes (įdėtą „N. Vaidilutės“ 2-me sąsiuviny), pasielgė kaip tas keleivis, kuris atvykęs Prancūzijon ir pamatęs vieną moterį rudais plaukais užsirašė: „Visos prancūzų moterys rudos“... Kad iš pradžios metų darbas ėjo lėniau — neginčijama, nes nauja išrinktai pirmininkei susidarė sunkios gyvenimo aplinkybės ir ji

---

[1]) Mūsų kultūros istorijos rašytojams tatai bus labai įdomu patirti, jog šitaip slapstytis moksleivės turėjo ne rusų caro ar vokiečių kaizerio laikais, bet nepriklausomojoj Lietuvoj! Red.

negalėjo gerai vadovauti. Susirinkimui patogiu laiku, jai reikėjo sau pragyvenimui užsidirbti. Esant tokioms sąlygoms, 1924 m. gruodžio 6 d. sušaukta valdybėlės posėdis, kuriame pasikeista pareigomis.

Toliau draugė Raselė rašo: „Pradžioje mokslo metų buvo nustatyta veikimo planas, bet kol kas dar jo vykdant nematyti“. Nenoromis tenka manyti, gal draugė to plano nežino, kad rašo: „.. jo vykdant nematyti“. Nustatytasis planas buvo toks: 1) Susirinkimus šaukti du kartu metų ketvirty; 2) kviesti prelegentus atatinkamų temų paskaitoms skaityti; 3) suorganizuoti „Jaunesnių mergaičių At-kių kuopelę“; 4) pradėti susirašinėjimą su kitomis mergaičių kuopelėmis; 5) daugiau kreipti dėmesio į abstinenciją ir dirbti pavasarininkuose. Dabar pažiūrėkime, ar gi nieko neįvykdinta.

Po Kalėdų iki šio laiko sušaukta 3 susirinkimai, o nuo pradžios mokslo metų 5 susirinkimai. Juose skaityta straipsneliai, referatai, nagrinėta įvairių klausimų. Skaityta dvi paskaitos. Mok. p. O. Zaganevičaitės „Mandagumas ir elgimasis“ ir gydytojo p. Mikužio „Džiova, kaip ji pažinti ir kova su ja“. —Nejaugi tai visa neįdomu susirinkimuose? At-kių pastangomis sušaukta pereitų metų lapkr. 2 d. mergaičių pavasarininkių susivažiavimas; š. m. vasario 15 d. didesnė dalis mergaičių buvo vykusios į pv-kų kuopas su paskaitomis; š. m. balandžio mėn. 18—19 d. Seinų apskrities pv-kų konferencijoj mergaitės at-kės kiek galėdamos dalyvavo, ir sporto kursuose žaidimus vedė at-kė. Paskutiniu laiku „Pavasario“ rajono valdybon įeina 3 mergaitės —2 tikrieji valdybos nariai ir viena dramos reikalų vedėja. Suorganizuota jaunesnės at-kės, joms vedėja paskirta vyresnioji draugė. Abstinentų sekcijon, kad ir ne visos mergaitės sirašiusios, tačiau praktikoje beveik visos abstinentės. Liekia neįvykdinta tik susirašinėjimas su kitomis kuopelėmis.

Korespondentė dar rašo, kad kun. J. Starkus mums „šį tą papasakoja“. Iš tikrųjų, jis mums ne tik „šį tą“, bet daug ką naudinga pataria, papasakoja, už ką privalome būti jam labai dėkingos. *X+Y.*

Lazdijai, 13-V-25 m.

Red. prierašas. Redakcija dar yra gavusi ir Seinų „Žiburio“ gimnazijos ateitininkų kuopos revizijos pirmininko raštą, kuriuo pranešama, kad pagal kuopos revizijos protokolą iš š. vasario 2 d. minėtosios „vaidilučių kuopelės užsibrėžimai yra nuosekliai vykdomi gyveniman“.

Panevėžys. Panevėžio Mokytojų Seminarijos mergaitės ateitininkės šių metų gegužės 7 dieną padarė susirinkimą. Begalo liūdnas jis mums buvo, nes teko atsisveikinti su savo darbščia, mylima valdyba ir jos pirmininke, drauge Inčiūraite. Pradžioje susirinkimas ėjo paprasta vaga, mergaitės buvo linksmos, gyvos, kaip paprastai. Bet priėjus atsisveikinimo punktui, nuliūdo, visų veidai surimtėjo. Ir štai išgirstame mūsų brangios

pirmininkės liūdnus atsisveikinimo žodžius. Kaip liūdna ir skaudu, kad ji, kuri savo nenuilstama energija ir kitas patraukdavo prie darbo, turi mus palikti. Bet skiriamės ne su ja viena—mus palieka ir kitos draugės abiturientės, kurios irgi mums buvo brangios ir mylimos. Būdamos rimtos, darbščios, jos nemaža mums padėjo: aiškino visus painesnius klausimus ir savo gražiais referatais lavino mūsų būrelį. Nors liūdna ir skaudu atsisveikinti su įdėjos draugėmis, bet linkime joms ir toliau būti tokiomis geromis, darbščiomis, kokios buvo iki šiol.

Dabar išsirinkome naują valdybą, kurios pirmininkė draugė Zigmuntaitė, sekretorė Limbaitė, iždininkė Martinėnaitė. Tos, kurios iki šiol taip brangino tą kilniąją idėją, tikimės, mūsų neapvils. Todel, draugės, stojusios mūsų kuopelės priešaky, dar energingiau dirbkite, — veskite mus kilnių idėjų keliais!!

Likusios.

Del „Vaidilutės“ Redakcijos prierašų.

Artinantis bendrai at-kų konferencijai, o drauge ir at-kių pasitarimams, pravartu išsireikšti del „Vaidilutės“ ydų [1]). Čia noriu paliesti Redakcijos elgimąsį su rašančiomis į „Vaidilutę“. Skaitydama šio mergaičių laikraštėlio straipsnius turėjau visuomet įspūdžio, kad laikraštėlio tikslas yra saviaukla, dorinė pirmyneiga. Ir todel aštriu disonansu pasireiškia „Vaidilutėj“ Redakcijos prierašai — kibimai po priešingos nuomonės straipsniais, rodą vien nepakenčiantį priešingos nuomonės nervinimąsi. Pv., po K. Balevičaitės str. „Atskiros mergaičių organizacijos klausimu“ seka vos ne didesnė už patį straipsnį Redakcijos prierašų eilė, kurių porą del vaizdingumo paminėsiu: „Iš kur autorė tokių gudrybių sužinojo“, arba „Iš kur autorė žino, kad kitur yra kitaip buvę“ ir daugelis panašių, kuriuose vienu rankos mostelėjimu pasakoma: čia teisinga, čia nesąmonė ir, matyt, manoma, kad tuo būdu autorė visai Redakcijos kritikos parbloškiama. Juk valia nevalia autorei tegali kilti į šios rūšies priekaištus atsakymas: kas draugei Redakcijai darbo, iš kur aš žinau tą, ar kitą.

Panašiai skamba Redakcijos prierašas ir del Vabos straipsnio „At-kių organizavimosi klausimu“, kuris pavadintas net anonimišku raštu. Šis raštas, man teko sužinoti, buvo įteiktas pačiam „Vaidilutės“ Redaktoriui p. Dovydaičiui. Toks rašto pasiuntimas negali duoti nei progos, nei teisės vadinti jį anoni--

---

[1]) Labai nuostabu ir gaila, kad tik šiais „N. V-tės“ jau penktaisiais ėjimo metais, šio straipsnelio autorei parūpo taisyt „N. V-tės“ ydos. Pradėjus jas taisyt nuo pat pradžių, nebūtų tų ydų nė sėklos užsiveisusios. Bet iki šiol „N. V-tės“ veltui laukė iš tos pusės bet kurio bendradarbiavimo. *Red*

mišku [1]). Pavardę nutylėti manau verčia pati Redakcija savo skibimais.

Prieraše taip pat pastebima, kad kai kur nevisai racionaliai, nušnekama e. t. c. Jei Redakcija nori iškeltu klausimu ginčytis, turėtų atskiram straipsnely išrodyti kame ir kodel klystama, arba neracionalu, bet neskelbti ex katedra, kad tas protingai, o tas kvailai pasakyta. Kol kas Redakcija dar nėra davusi progos manyti apie jos neklaidingumą ir todel toks skelbimas yra netikslus.

Toks Redakcijos elgimosi užkerta keletą laisvam nuomonės pareiškimui [2]) ir verčia nepritarančias kuriuo nors klausimu Redakcijai nutilti, arba reikšti sava nuomonę kur kitur, tik ne „Vaidilutėj“, nes toks polemizavimas laikrašty yra negalimas. Čia susidaro perdaug nelygi padėtis: rašanti „Vaidilutei“ negalės polemizuoti tomis priemonėmis, kuriomis naudojasi besijaučianti privilegijuota Redakcija. Ir tuo būdu „Vaidilutės“ Redakcija, atstumdama rašančiųjų dalį, varo žalingą pačiai „Vaidilutei“ darbą.

A Kaupelytė.

Dar vienas redakcijos prierašas ir jau paskutinis. Kadangi paskutiniu laiku „N. V-tės“ leidimas tolyn labyn ir dvasiniu atžvilgiu—apie materijalinį čia nutylėsiu—darės vis labiau nedėkingesnis darbas kai iš skaitytojų pusės pradėta nesutikt su šio laikraščio pakraipa bei dvasia ir imta prikaišiot redakcijai būtų ir nebūtų dalykų, tai šiuo pareiškiu, kad aš toliaus „Naujosios Vaidilutės“ nebeleisiu. Tatai reiškia, kad atsisakau nuo visų su šio laikraščio leidimu surištų „privilegijų“, tiek nuo pačių mažiausių ir paprasčiausių, kaip antai, padėt prierašų po rašiniais, su kurių išprotavimais redakcija nesutinka, tiek nuo daug didesnių „privilegijų“, būtent, tokių kaip parūpint tinkamų laikraščiui raštų — arba pačiai redakcijai jų prirašant arba surandant jų iš šalies,—tiek pagaliau nuo pačios didžiausios iki šiol mano turėtos „privilegijos“, tai, būtent, sumokėt visas „N. V-tės“ leidimo išlaidas. Atsisakydamas toliau visomis šiomis „privilegijomis“ naudotis, aš betgi visai nesu priešingas perleisti jomis naudotis visiems, kas tik jų trokšta.

Daugiau „Naujosios Vaidilutės“ nebeleisdamas, šio paskutinio jos sąsiuvinio pabaigoj nuoširdžiai dėkoju visoms ir visiems, kas tiktai bet kuriuo būdu padėjo man šį darbą dirbti.

Kaunas, 1925 VI. 4.

Pr. Dovydaitis,
„Naujosios Vaidilutės“ įsteigėjas,
redaktorius ir leidėjas.

---

[1]) Taip, tas raštas yra visai anonimiškas, nes nors jį redakcijai įteikė pažįstamas asmuo, tai betgi prie straipsnelio nebuvo autoriaus vardo nė adreso. O redakcijai egzaminuot straipsnelį padavusiąją, kas yra jo autorė, nebuvo jokio noro nė reikalo. *Red.*

[2]) Idejinis laikraštis tai ne kokia mitingo tribuna, kurioje įvairių partijų atstovai „laisvai“ reiškia savo nuomones. O juk dar ir mitinge nevisuomet pavyksta įvairioms partijoms išsikalbėt *Red.*

84970

2493?

3. **Pranešimai: a) C. Valdybos ... Reikalų vedėjos, b)** ... Reikalų Vedėjų.
4. **Įstatų klausymas.**

Redakcijos žilties. Turime ... šių metų būsimame jubilėjiniame **Ateitininkijos** Kongrese, **kuriame bus tarp kita** nustatinėjama at-kų ateities veikimo principai, ir ai-kės padarys rimtų pastangų pradėt savomis ... vaikščiot, būtent, kaipo **autonomiška ateitininkijos dalis** ... Centro Valdyba, laikraščiu **ir visomis kitomis atatinkamomis teisėmis bei pareigomis, kad tuo būdu mergaitės** mokytojos, **tos būsimosios mūsų inteligentės**, veikiau ir tiksliau ... kelius į savo „geresniąją dalį".

Pašto dėžutė.